

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Конспект лекцій
(слайд-курс)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 131 «Прикладна механіка»,
142 «Енергетичне машинобудування»

Харків
ДБТУ
2022

Михайлова О. В. Конспект лекцій (слайд-курс) «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти за спец. 131 «Прикладна механіка», 142 «Енергетичне машинобудування» ступінь підготовки бакалавр [Електронний ресурс] – Х. : ДБТУ, 2022 . – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.

Укладач: О. В. Михайлова

Рецензент канд. екон. наук А. М. Волосов

Кафедра економіки та бізнесу

Схвалено методичною комісією факультету економічних відносин та фінансів ДБТУ

Протокол від 29.12.2022 року № 4

Слайд-курс складено відповідно до конспекту лекцій «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», 142 «Енергетичне машинобудування» денної та заочної форм навчання.

Навчальне видання спрямоване на засвоєння теоретичного матеріалу зі сфери формування, функціонування й розвитку економіки підприємства.

© Михайлова О. В., укладач, 2022

© Державний біотехнологічний університет, 2022

ВСТУП

Навчальний слайд-курс «Економіка підприємства» призначено для засвоєння теоретичного матеріалу зі сфери формування, функціонування й розвитку економіки підприємства.

В електронному виданні стисло, у формі слайдів розкрито основні положення теорії економіки підприємства. Розглянуто питання формування і використання ресурсів суб'єктів господарювання:

- підприємство як суб'єкт господарювання та основні напрями його господарсько-фінансової діяльності (операційна, інвестиційна, інноваційна, фінансова);

- суть господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах сучасних підприємств;

- методи і способи раціонального поєднання та ефективного використання всіх складових виробничого процесу на підприємстві;

- економічний механізм функціонування підприємства, формування та використання його ресурсного потенціалу з метою оптимізації економічних результатів діяльності;

- методичний інструментарій розробки та реалізації завдань управління підприємством, аналізу та планування окремих показників діяльності підприємства;

- комплекс економічних знань і сучасних досягнень теорії та практики управління підприємствами, механізм їх розвитку, запобігання кризовим явищам та банкрутству, забезпечення економічної безпеки.

Слайд-курс «Економіка підприємства» складено відповідно до конспекту лекцій «Економіка підприємства» для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 131 «Прикладна механіка», 142 «Енергетичне машинобудування» денної та заочної форм навчання.

Кожна тема містить назву лекції, перелік теоретичних питань, стислий виклад цих питань у вигляді структурно-логічних схем.

ТЕМА 1

ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

- 1. Підприємництво як сучасна форма господарської діяльності*
 - 2. Види та форми підприємницької діяльності*
 - 3. Соціально-економічна роль і значення підприємництва в структурі ринкової економіки*
 - 4. Типи професійної діяльності та їх особливості*
-

Господарська діяльність - діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність
(ст. 3 гл. 1 Господарського Кодексу України).

Господарська діяльність **з метою одержання прибутку**
є підприємництвом

Господарська діяльність **без мети одержання прибутку** - некомерційна господарська діяльність

ПІДПРИЄМСТВО ЯК СУБ'ЄКТ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суб'єкти господарювання - учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію, мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством

господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до Господарського Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

БІЗНЕС І ПІДПРИЄМНИЦТВО

Бізнес

підприємницька діяльність, спрямована на отримання прибутку за рахунок створення та реалізації певної продукції або послуг

Підприємництво

(господарська комерційна діяльність) визначено як самостійну, ініціативну, систематичну, на власний ризик господарську діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку

ПРИНЦИПИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

- **вільний вибір підприємцем видів підприємницької діяльності;**
- **самостійне формування підприємцем програми діяльності, вибору постачальників і споживачів продукції, що виробляється, залучення матеріально-технічних, фінансових та інших видів ресурсів, використання яких не обмежено законом, встановлення цін на продукцію та послуги відповідно до закону;**
- **вільний найм підприємцем працівників;**
- **комерційний розрахунок та власний комерційний ризик;**
- **вільне розпорядження прибутком, що залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом;**
- **самостійне здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд (ст. 44 гл. 4 Кодексу).**

ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Новаторська

генерування та активне використання новаторських ідей і проектів (технічних, організаційних, управлінських та ін.), здійснення дослідно-конструкторських розробок, створення нових товарів і надання нових послуг, відкриття та завоювання нових ринків тощо

Організаційна

впровадження нових форм і методів організації маркетингу, виробництва, реклами, продажу та інших господарських операцій; нових форм заробітної плати та їх оптимальне поєднання з традиційними, основних елементів системи продуктивних сил та контроль за їх виконанням

Господарська

найбільш ефективно формування та використання трудових, матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних ресурсів

Соціальна

виготовлення товарів і послуг, необхідних суспільству, відповідно до головної мети, вимог дії основного економічного закону

ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Новаторська

генерування та активне використання новаторських ідей і проектів (технічних, організаційних, управлінських та ін.), здійснення дослідно-конструкторських розробок, створення нових товарів і надання нових послуг, відкриття та завоювання нових ринків тощо

Організаційна

впровадження нових форм і методів організації маркетингу, виробництва, реклами, продажу та інших господарських операцій; нових форм заробітної плати та їх оптимальне поєднання з традиційними, основних елементів системи продуктивних сил та контроль за їх виконанням

Господарська

найбільш ефективно формування та використання трудових, матеріальних, фінансових, інтелектуальних та інформаційних ресурсів

Соціальна

виготовлення товарів і послуг, необхідних суспільству, відповідно до головної мети, вимог дії основного економічного закону

ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

виробниче підприємництво – діяльність, спрямована на виробництво продукції, виконання робіт, надання послуг тощо

комерційне підприємництво – діяльність, пов'язана з операціями перепродажу товарів та послуг;

фінансове підприємництво – здійснення операцій із специфічним товаром: грошима, валютою, цінними паперами

посередницьке підприємництво – діяльність, спрямована на поєднання сторін, що мають інтерес до взаємної угоди та ін.

ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 2

ПІДПРИЄМСТВО У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

- 1. Поняття підприємства*
 - 2. Види підприємств*
 - 3. Еволюція теорій підприємства*
-

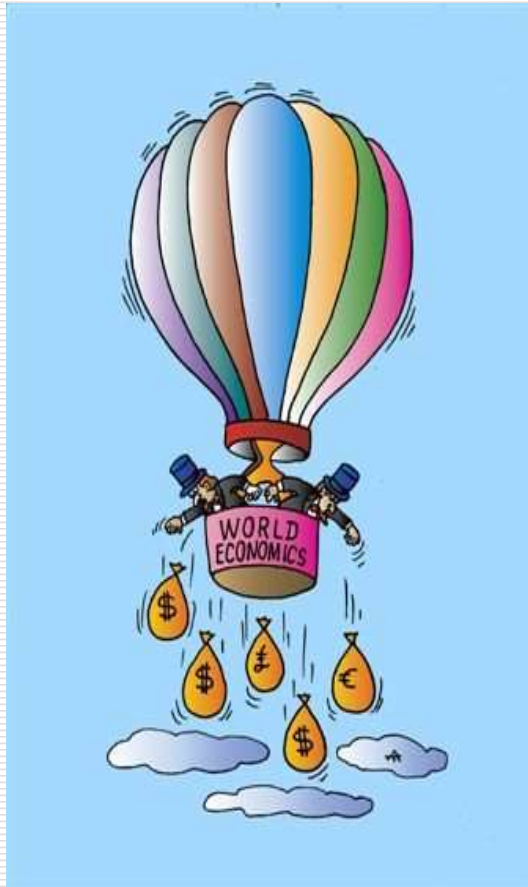
ПІДПРИЄМСТВО - самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Кодексом та іншими законами

Ознаки підприємства

- проведення підприємницької діяльності на власний ризик з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг та їх реалізація з метою задоволення потреб споживачів та одержання прибутку;
- наявність самостійного балансу;
- наявність розрахункових та інших рахунків в установах банків;
- наявність печатки із власною назвою та ідентифікаційного коду;
- відсутність у своєму складі інших юридичних осіб.

Основні економічні риси підприємства як суб'єкта підприємницької діяльності

самостійність, яка передбачає певні ризики та відповідальність щодо прийняття рішень;

просторова відокремленість;

систематичність діяльності на протязі значного періоду часу;

спрямованість на задоволення зовнішніх потреб шляхом виробництва товарів та послуг;

здатність до самовідтворення.

Економічні функції:

ефективне використання обмежених ресурсів для виробництва та реалізації продукції та послуг, одержання прибутку як джерела розвитку та відтворення, тощо.

Соціальні функції:

забезпечення зайнятості, зростання доходів та соціальної захищеності населення, розвиток соціальної інфраструктури, тощо.

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ У ЕКОНОМІЦІ ДЕРЖАВИ

Технічні функції:

використання певних технологій, забезпечення відповідних стандартів якості продукції, розвиток технічного потенціалу, тощо.

Екологічні функції:

забезпечення збереження та відтворення навколишнього середовища, тощо.

Напрями діяльності підприємства

маркетингова – дослідження ринку товарів, рівня конкурентоспроможності й цін на продукцію, визначення цільових груп споживачів, вивчення їх потреб, методів формування попиту та каналів товарообігу, зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, розробка рекламних заходів, формування цінової політики, комерційна діяльність тощо

з управління підприємством (менеджмент) - постановка цілей, розробка алгоритму їх досягнення, організація ресурсів, мотивація працівників, розподіл повноважень і відповідальності тощо

економічна - стратегічне та поточне планування, облік і звітність, ціноутворення, система оплати праці, ресурсне забезпечення, зовнішньоекономічна та фінансова діяльність

виробнича - організація та оперативне регулювання процесу вироблення продукції у просторі й часі

інноваційна - науково-технічні розробки, технологічна і конструкторська підготовка виробництва, запровадження технічних, організаційних нововведень, формування інвестиційної політики

післяпродажний сервіс товарів — пусконаладжувальні роботи, гарантійне обслуговування, ремонт тощо

соціальна діяльність - соціально-економічний розвиток трудового колективу з метою стимулювання продуктивної праці, підвищення кваліфікаційного рівня персоналу, збереження життя та здоров'я працюючих, створення системи їх соціального захисту на рівні підприємства, забезпечення сприятливого психологічного клімату в колективі

Класифікація підприємств

За метою діяльності	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>комерційні</i>▪ <i>некомерційні організації</i>
За формами власності	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>приватні</i>▪ <i>колективні</i>▪ <i>комунальні</i>▪ <i>державні</i>▪ <i>підприємства, засновані на змішаній формі власності</i>
Залежно від способу утворення та формування статутного капіталу	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>унітарні</i>▪ <i>корпоративні</i>
За організаційно-правовою формою створення й існування підприємств	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>індивідуальні</i>▪ <i>колективні</i>
Залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>малі</i>▪ <i>великі</i>
За ознакою національної приналежності капіталу	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>національні</i>▪ <i>іноземні</i>▪ <i>змішані або спільні</i>
За видом та характером діяльності	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>виробничої сфери</i>▪ <i>невиробничої сфери</i>
За міжгалузеву структуру	<ul style="list-style-type: none">▪ <i>моногалузевими</i>▪ <i>диверсифікованими</i>
Віртуальне підприємство	

Класифікація підприємств

1. За метою діяльності

- ❑ **Комерційні підприємства**, які займаються підприємницькою діяльністю, якій притаманні самостійність, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

- ❑ **Некомерційні організації**, самостійна, систематична господарська діяльність яких також спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів, але без мети одержання прибутку. До них належать благодійні, освітянські, медичні, наукові та інші організації невиробничої сфери економіки.

Класифікація підприємств

2) За формами власності

- **приватне підприємство**, що засноване на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи) з правом найму робочої сили. До таких відносять також індивідуальні та сімейні підприємства, але з правом використання тільки особистої праці;
- **колективне підприємство**, що засноване на власності його трудового колективу, а також кооперативу, іншого статутного товариства або громадської організації;
- **комунальне підприємство**, що засноване на власності певної територіальної громади;
- **державне підприємство**, що засноване на державній власності;
- **підприємства, засновані на змішаній формі власності**. До них належать підприємства, створені на базі об'єднання майна різних форм власності.

Класифікація підприємств

3) Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу

□ Унітарне підприємство

створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який ним призначається, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

- ### □ Корпоративне підприємство
- утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Класифікація підприємств

4) За організаційно-правовою формою створення й існування підприємств

- ❑ **Індивідуальне підприємництво** у вигляді: фізичних осіб, які вправі займатися підприємницькою діяльністю без утворення юридичної особи; приватних підприємств, де одна особа є власником бізнесу, веде його із залученням найманих працівників, зареєструвавшись як юридична особа;

- ❑ **Колективне підприємництво** у формі об'єднання підприємців – господарські товариства та суспільства, які створюються шляхом внесків засновників у статутний капітал. Учасниками господарських, товариств і суспільств можуть бути індивідуальні підприємці або юридичні особи.

Класифікація підприємств

5) Залежно від кількості працюючих та доходів від будь-якої діяльності за рік

Малі, у тому числі мікропідприємства:

- середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб;
- обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної десяти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Для мікропідприємств десяти осіб та два мільйони євро відповідно.

Великі підприємства:

- середньо облікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік перевищує 250 осіб;
- обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує суму, еквівалентну п'ятдесяти мільйонам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні.

Інші суб'єкти господарювання належать до **середніх підприємств**

Класифікація підприємств

б) За ознакою національної приналежності капіталу

- ❑ **національні**, капітал яких повністю належить суб'єктам господарювання своєї країни. Національна приналежність визначається також місцем розташування й реєстрації основної компанії;
- ❑ **іноземні**, якщо сто відсотків капіталу підприємства є власністю суб'єктів господарювання іноземних країн, які повністю або в певній частині, яка забезпечує їх контроль;
- ❑ **змішані або спільні підприємства**, що створені як вітчизняними так і іноземними суб'єктами господарювання для здійснення спільної діяльності.

Класифікація підприємств

7) *За видом та характером діяльності*

виробничої сфери

невиробничої сфери

Відповідно до КВЕД на Україні виділяють підприємства промисловості, сільського господарства, будівництва, торгівлі, ресторанного господарства, транспорту, фінансової діяльності, операцій з нерухомим майном, освіти, охорони здоров'я, сфери послуг, культури та спорту

галузеві й підгалузеві типи підприємств (наприклад, автомобілебудівні, вуглевидобувні, страхові й ін.).

Класифікація підприємств

8) За міжгалузєвою структурою

Моногалузєві
(монопродуктові)

Диверсифіковані (в межах
одного підприємства об'єднані
різні види діяльності)

- **вужкоспеціалізовані підприємства**, що виготовляють обмежений асортимент продукції масового або багатосерійного виробництва;
- **багатопрофільні підприємства**, що випускають продукцію широкого асортименту та різноманітного призначення;
- **комбіновані**, на яких один вид сировини або продукції перетворюється паралельно або послідовно у другий, а далі у третій вид.

Види діяльності підприємства

Звичайна - основна діяльність підприємства, а також операції, що її забезпечують та виникають у результаті її проведення

Надзвичайна - виникає внаслідок надзвичайної події, які відрізняються від звичайної діяльності підприємства, і не очікується, що вони будуть повторюватись періодично

Операційна

Фінансова

Інвестиційна

Теорії розвитку підприємства

Технологічні (класичні та неокласичні) теорії

визначають підприємство як виробничу одиницю (або одиницю торгівлі), що перетворює обмежені ресурси на продукт з метою максимізації прибутку

Інституціональні теорії фірми

протиставляють підприємство ринку, розглядаючи підприємство як систему довгострокових контрактів, а ринок – як взаємовідносини короткострокового характеру

Еволюційна теорія фірми

характеризує функціонування підприємства як еволюційний процес, що охоплює його появу, розвиток, перетворення, зникнення на базі накопичення змін, навчання, пошуку, відбору та наслідування

Економічна теорія організацій

трактують підприємство як основну елементарну одиницю прийняття рішень, одиницю координації, яка разом із ринком є складовою ринкової економіки

Теорія ігор

спрямована на дослідження стратегічної поведінки підприємства, тому цей підхід визначається як стратегічний

Підприємницька теорія фірми

спирається на особливий вид ресурсу – підприємницькі здібності

Функціональні моделі підприємств

ВИРОБНИЧА

ціль - максимізація обсягів виробництва продукції

РИНКОВО-ОРІЄНТОВАНА

ціль - ефективне пристосування до умов ринку

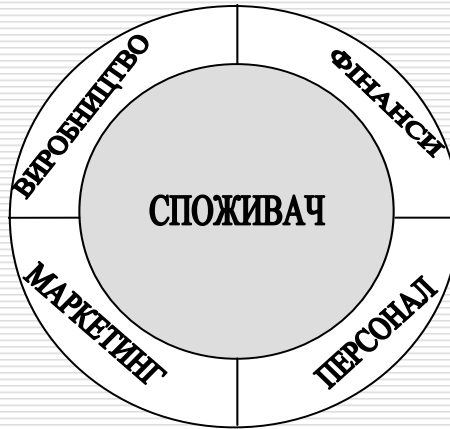
МАРКЕТИНГОВА

ціль – створення підприємства під вимоги ринку

СПОЖИВАЦЬКА

ціль – повне задоволення вимог споживачів

КОМПРОМІСНА

ціль – задоволення вимог споживачів відповідно до можливостей підприємства

ІННОВАЦІЙНА

ціль – виявлення і задоволення вимог споживачів відповідно до можливостей підприємства

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 3

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

- 1. Управління підприємством: сутність, функції, методи***
 - 2. Структура підприємства***
 - 3. Організаційні структури управління***
-

Управління підприємством – цілеспрямована діяльність, що представляє собою сукупність методів, засобів і форм ефективної координації роботи людей (трудових колективів) для досягнення поставлених завдань або визначеної мети (підвищення результативності виробництва, зростання прибутку).

Керуюча підсистема (суб'єкт управління) – це людина або група людей, які здійснюють управлінський вплив на керовану підсистему (об'єкт управління) за допомогою певних засобів.

Керована підсистема підприємства являє собою єдність соціального (люди) і технічного елементів процесу виробництва (сировина, обладнання, технологія тощо).

ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ – це спеціалізовані види управлінської діяльності, які виникають внаслідок розподілу процесу управління на окремі складові за ознакою подібності змісту робіт, що виконуються в їх межах, та їхньої цільової спрямованості.

Загальні функції управління

Планування

процес визначення мети діяльності підприємства, передбачення майбутнього розвитку і об'єднання індивідуальних завдань членів організації для досягнення загального результату.

процес формування структури системи, розширення завдань, обов'язків і відповідальності між членами організації для досягнення загальної мети її діяльності.

Організація

Мотивація

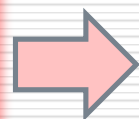
процес, який спонукає членів організації до сумісних дій, які забезпечують досягнення загальної мети.

процес вимірювання досягнутих за певний період результатів, порівняння досягнутих із запланованими, коригування діяльності, яка в сукупності забезпечує виконання організацією своїх планів.

Контроль

Методи управління діяльністю підприємств

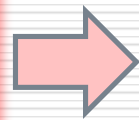
Економічні методи управління – це прийоми та способи управління, які реалізують матеріальні інтереси участі людини у будь-якій діяльності, через використання товарно-грошових відносин.

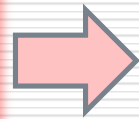
економічні важелі

податки

амортизаційна політика

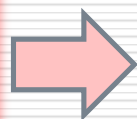
державне регулювання

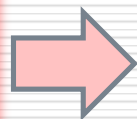
Методи управління діяльністю підприємств

Адміністративно-правові методи управління

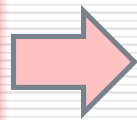
передбачають юридичний (правовий і адміністративний) вплив на відносини людей в процесі виробництва, оскільки ці відносини регулюються певними правовими нормами:

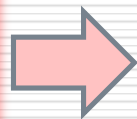
законодавчі акти

положення

інструкції

накази та розпорядження

Методи управління діяльністю підприємств

Соціально-психологічні методи управління реалізують мотиви соціальної поведінки людей, оскільки традиційні форми матеріального заохочення поступово втрачають своє стимулююче значення. Ці методи передбачають вивчення соціальних запитів та інтересів членів колективу, сфери виробництва, громадської думки.

Структура (від лат. Structure – побудова, розміщення) підприємства означає його внутрішню будову і зв'язок складових частин.

Загальна структура підприємства – це комплекс виробничих підрозділів, організацій з управління підприємством та обслуговуванням працівників, їхня кількість, величина, взаємозв'язки та співвідношення між ними за розміром зайнятих площ, чисельності працівників і пропускної здатності.

виробнича структура – це склад цехів, виробництв та інших виробничих підрозділів підприємства і взаємозв'язки між ними.

організаційна структура – це організації з управління підприємством, що визначають склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів.

Виробнича структура підприємства

є формою організації виробничого процесу підприємства, які є основними й утворюють основне виробництво.

Предметна виробнича структура

визначає послідовність використання засобів праці у технологічному процесі, застосування високопродуктивного обладнання, інструментів, штампів тощо.

Технологічна виробнича структура

визначає чітку технологічну відокремленість. Ця структура спрощує управління цехом, дає змогу маневрувати розміщенням людей, полегшує перехід з однієї номенклатури виробів на іншу.

Предметно- технологічна виробнича структура

характеризує наявність на одному й тому самому підприємстві основних цехів, які організовані за предметним та технологічним принципом.

Елементи виробничої структури підприємства

Цех – основна виробнича одиниця, відокремлена ланка, у якій реалізуються виробничі процеси.

Основні цехи
Допоміжні цехи
Другорядні цехи
Підсобні цехи

Ділянка – це найменша адміністративно-виробнича ланка, у якій колектив працівників виконує однотипні технологічні роботи з виробництва однотипного продукту.

Робоче місце – це частина виробничої площі, де робітник обслуговує процес виробництва, використовуючи відповідне устаткування.

Інфраструктура підприємства

Інфраструктура підприємства – комплекс цехів, господарств і служб підприємства, які забезпечують необхідні умови для функціонування підприємства.

Виробнича інфраструктура - комплекс підрозділів, які прямо не беруть участі в створенні продукції підприємства, але сприяють роботі основних цехів, створюючи необхідні для цього умови (допоміжні та обслуговуючі цехи та господарства); магістральні об'єкти, комунікаційні мережі, засоби збору й обробки інформації тощо).

Соціальна інфраструктура - сукупність підрозділів, які забезпечують задоволення соціально-побутових та культурних потреб працівників підприємства. Вона складається з підрозділів громадського харчування, дитячих дошкільних установ, установ освіти, охорони здоров'я, організації відпочинку, житлово-комунального господарства.

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Ремонтне господарство

здійснює технічне обслуговування та ремонт засобів праці, монтаж і введення в дію нового устаткування, виготовлення запасних частин і нестандартного обладнання, модернізацію діючих машин та устаткування.

Інструментальне господарство

займається придбанням, проектуванням, виготовленням, відновленням і ремонтом технологічної оснастки, її обліком, зберіганням і видачою на робочі місця.

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Транспортне господарство

займається вантажно-розвантажувальними роботами та переміщенням вантажів.

Зовнішній транспорт

Міжцеховий транспорт

Внутрішньоцеховий транспорт

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Енергетичне господарство

- електросилове – генераторні та трансформаторні установки, електричні мережі, акумуляторне господарство;
- теплосилове – котельні, теплосилові мережі, водопостачання, каналізація;
- газове – газогенераторні станції, газові мережі, холодильні та вентиляційні установки;
- пічне – нагрівальні й термічні печі;
- слабкострумове – різні види зв'язку (у тому числі диспетчерського та селекторного);
- енергоремонтне – технічне обслуговування, ремонт і модернізація різноманітного енергообладнання.

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ СИСТЕМИ ТЕХНІЧНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА

Складське господарство

- **матеріальні склади** – для зберігання запасів сировини, матеріалів, палива, комплектуючих виробів та інших матеріальних цінностей, що надходять на підприємство ззовні;
- **виробничі склади** – для зберігання напівфабрикатів власного виготовлення; до них включають також центральний інструментальний склад, цехові інструментально-роздавальні комори, склади запасних частин та устаткування;
- **збутові склади** – для зберігання готової продукції та відходів виробництва, що підлягають реалізації; їх підпорядковано відділу збуту підприємства.

Соціальна інфраструктура

- їдальні, кафе, буфети;
- лікарні, поліклініки, медпункти;
- власні житлові будинки, заклади побутового обслуговування;
- школи, професійно-технічні училища, факультети та курси підвищення кваліфікації;
- дитячі дошкільні заклади, бібліотеки;
- бази та будинки відпочинку, спортивні споруди тощо.

Організаційна структура управління – це форма реалізації методів управління підприємством, яка визначає склад, взаємодію та підпорядкованість її елементів.

Типи організаційних структур управління

Лінійна

Лінійно-штабна

Функціональна

Дивізійна

Матрична

Множинна

Лінійна структура управління

МІЖ ЕЛЕМЕНТАМИ ІСНУЮТЬ
ОДНОКАНАЛЬНІ ВЗАЄМОДІЇ, КОЖЕН
ПІДЛЕГЛИЙ МАЄ ОДНОГО КЕРІВНИКА.

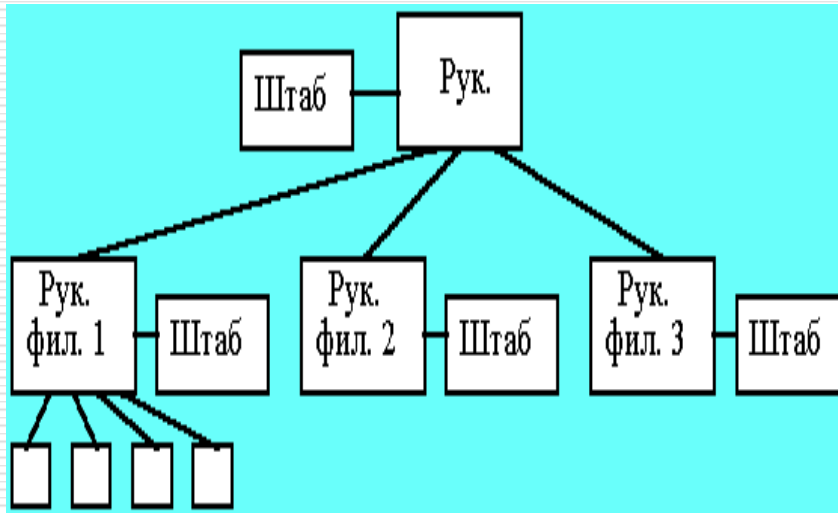
Переваги

- чіткість взаємовідносин;
- оперативність управлінських рішень;
- надійний контроль.

Недоліки

керівник повинен бути висококваліфікованим універсалом, здатним вирішувати будь-які стратегічні й поточні питання діяльності усіх підрозділів підприємства

Лінійно-штабна структура управління

СТВОРЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ СЛУЖБ (ШТАБІВ), ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ЙОМУ ВИРІШУВАТИ ПЕВНІ ВИРОБНИЧІ ЗАВДАННЯ ТА ФОРМУВАТИ ВІДПОВІДНІ УПРАВЛІНСЬКІ РІШЕННЯ. ПРИ ЦЬОМУ ШТАБИ НЕ ДАЮТЬ БЕЗПОСЕРЕДНІХ РОЗПОРЯДЖЕНЬ ЛІНІЙНИМ КЕРІВНИКАМ.

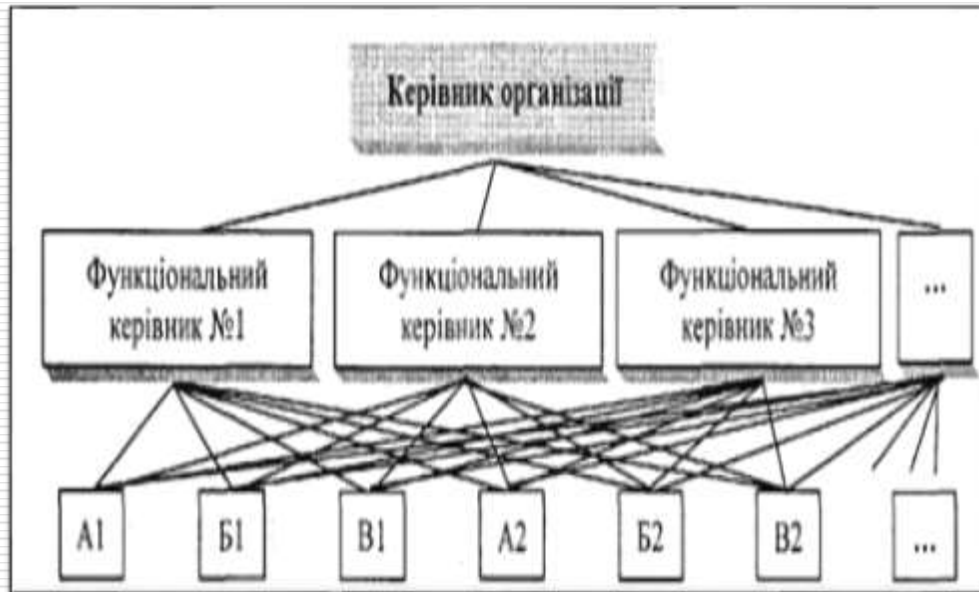
Переваги

- лінійні керівники мають можливість сконцентрувати увагу на поточному лінійному керівництві

Недоліки

- зростання управлінських витрат;
- зниження оперативності

Функціональна структура управління

ПЕРЕДБАЧАЄ НАЯВНІСТЬ ШТАБІВ, ЇХ ПЕРСОНАЛ МАЄ І ПРАВО КЕРІВНИЦТВА І ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ. ТОМУ КОЖЕН ВИРОБНИЧИЙ ПІДРОЗДІЛ ОТРИМУЄ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ВОДНОЧАС ВІД ДЕКІЛЬКОХ КЕРІВНИКІВ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

Переваги

- компетентне керівництво по кожній функції управління

Недоліки

можлива суперечливість і неузгодженість рішень, зниження оперативності.

Дивізіональна структура управління

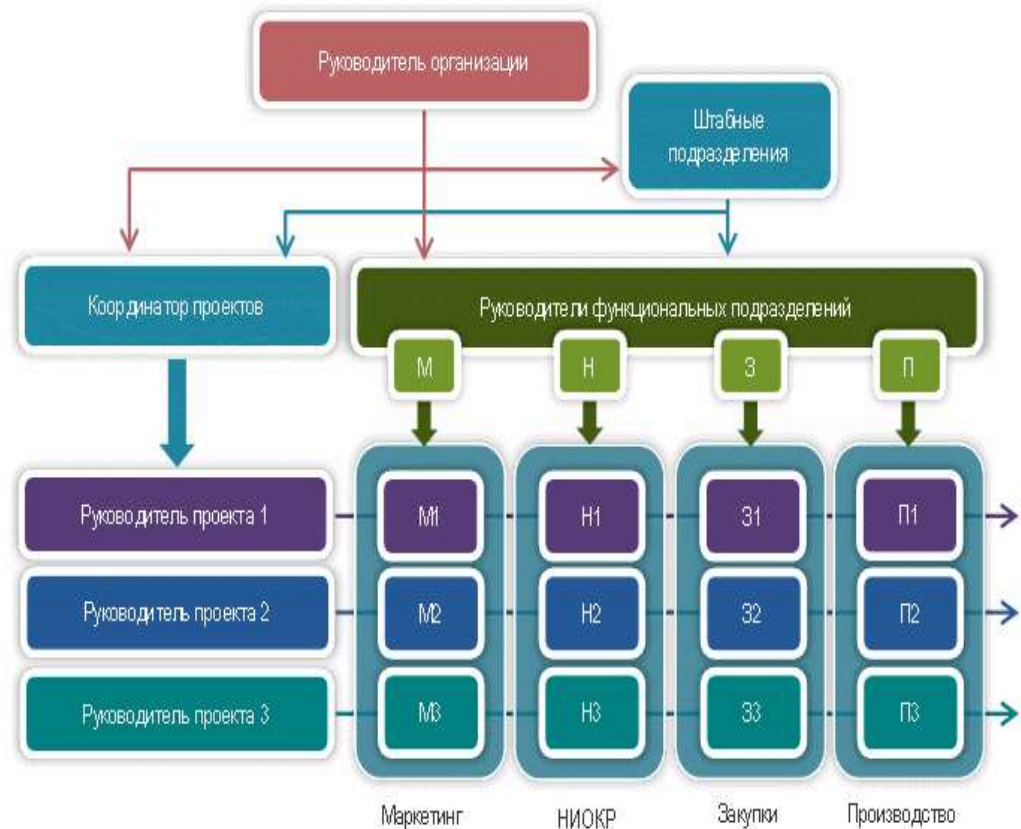
Вищі ланки управління займаються лише загальними питаннями (фінансовими, юридичними, кадровими), а решту своїх функцій делегують виробничим підрозділам, які мають власну структуру управління та можуть автономно функціонувати.

Матрична структура управління

СТВОРЕННЯ ПОРЯД З ЛІНІЙНИМИ КЕРІВНИКАМИ Й РАЦІОНАЛЬНИМ АПАРАТОМ УПРАВЛІННЯ ТИМЧАСОВИХ ПРОЕКТНИХ ГРУП, ЯКІ УТВОРЮЮТЬСЯ З ФАХІВЦІВ ПОСТІЙНИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ І ЗАЙМАЮТЬСЯ СТВОРЕННЯМ НОВИХ ВИДІВ ПРОДУКЦІЇ.

Множинна структура управління

**ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ
СУЧАСНИМИ
КОМПАНІЯМИ, ЯКІ
ВКЛЮЧАЮТЬ РЯД
ПІДПРИЄМСТВ**

**У ЇЇ ОСНОВІ ЛЕЖИТЬ ПОЄДНАННЯ РІЗНИХ
ОРГАНІЗАЦІЙНИХ СТРУКТУР УПРАВЛІННЯ**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 4

РИНОК І ПРОДУКЦІЯ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Ринкове середовище господарювання підприємства*
 - 2. Сутність продукції та її основні характеристики*
-

Ринок – система економічних відносин, що виникають між виробниками (продавцями) та споживачами (покупцями) у процесі купівлі-продажу товарів

МІСТКІСТЬ РИНКУ - максимально можливий обсяг продажу певного товару впродовж року, виражений у натуральних або вартісних одиницях.

Метод ланцюгових підстановок

$$M = n * П * Ц ,$$

де n – кількість потенційних покупців даного товару;

$П$ – кількість покупок, зроблених в середньому покупцем за рік;

$Ц$ – ціна середньої одиниці покупки.

метод сумування ринків

статистичні методи

Маркетингова діяльність підприємств на ринку

Маркетинг – це виробничо-комерційна діяльність підприємства, спрямована на виявлення та задоволення потреб у його продукції (послугах) через продаж її на ринку з метою одержання прибутку

Маркетинг виконує такі функції

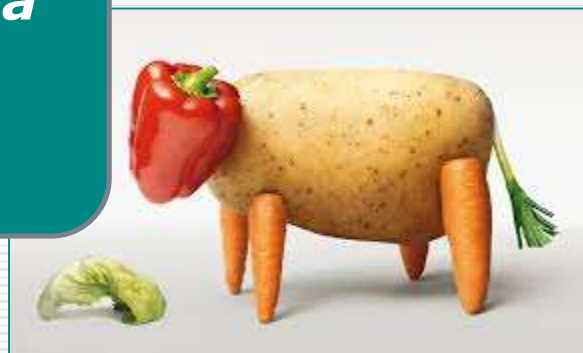
- ✓ функція інформаційного забезпечення
- ✓ функція розробки нової продукції
- ✓ функція розробка сервісу
- ✓ функція ціноутворення
- ✓ функція керування розподілом продукції
- ✓ функція стимулювання збуту
- ✓ функція контролю

Види маркетингу

1. В залежності від орієнтації маркетингу

**Маркетинг,
орієнтований на
продукт
(продуктовий
маркетинг)**

**Змішаний
маркетинг**

**Маркетинг
орієнтований на
споживача**

Види маркетингу

2. Залежно від сфери маркетингової діяльності

**Споживчий
маркетинг**

**Посередницький
маркетинг**

Промисловий

**Маркетинг
виробничо-
технічного
призначення**

Види маркетингу

3. За змістом маркетингової діяльності та періоду на який розробляється маркетингова політика підприємства

Стратегічний маркетинг

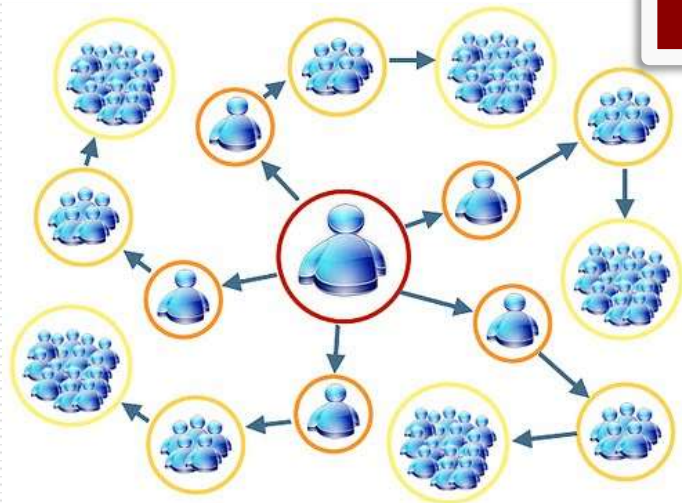
Тактичний маркетинг

Оперативний маркетинг

Види маркетингу

4. Залежно від міри диференціації маркетингової діяльності

Масовий маркетинг

Диференційований маркетинг

ПРИНЦИПИ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА

- орієнтація усіх сфер діяльності підприємства на задоволення потреб покупців із метою продажу продукції одержання прибутку;
- цілеспрямований та активний вплив на попит, його розвиток;
- гнучке реагування виробництва на зміну потреб і попиту покупців, оперативне пристосування до цих змін;
- використання ціноутворення як механізму реагування і впливу на кон'юнктуру ринку;
- вибір ефективних форм і методів доставки, реклами та продажу продукції;
- підтримування творчої атмосфери серед працівників, причетних до маркетингової діяльності, заохочення їхньої активності (ініціативи) щодо прийняття маркетингових рішень.

Види маркетингу

6. Залежно від основних об'єктів уваги, кінцевої мети і способів її досягнення

**Виробничий
маркетинг**

**Управлінський
маркетинг**

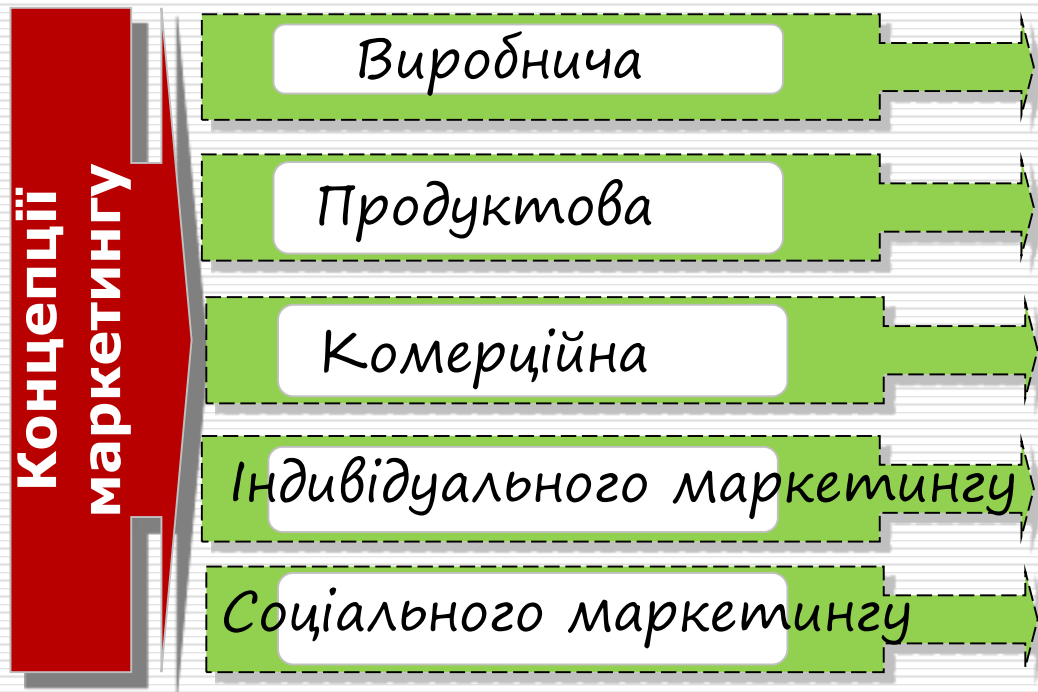
**Товарний
маркетинг**

**Стратегічний
маркетинг**

**Збутовий
маркетинг**

Концепція маркетингу — це загальний підхід підприємства до досягнення своєї мети на ринку

Стратегія й тактика маркетингу ґрунтуються на вивченні ринку, його постійному аналізі та структуризації.

Товар (виріб, послуга): поняття

Основою економіки всякої держави є ринок продукції і послуг –
ТОВАРНИЙ РИНОК.

**Об'єкт
товарного
ринку**

товар

Суб'єкти товарного ринку

виробники - споживачі

**продавці
та покупці**

ТОВАР – це продукт праці (виріб, послуга), призначений для продажу, що задовольняє певні потреби підприємств або населення.

Товар (виріб): класифікація

Маркетингова класифікація

- ✓ **за призначенням** – товари виробничого та споживчого попиту;
- ✓ **за терміном використання** – товари короткотермінового та тривалого використання;
- ✓ **за способом виготовлення** – стандартні та унікальні товари;
- ✓ **за рівнем ринкової новизни** – традиційні, модифіковані, товари – новинки;
- ✓ **за характером використання та рівнем ціни** – товари регулярного та вибіркового попиту, престижні товари, предмети розкоші.

Загальна класифікація

- ✓ **сільськогосподарська сировина та продовольство;**
- ✓ **паливо, мінеральна сировина та метали;**
- ✓ **хімічні продукти;**
- ✓ **машини, устаткування, транспортні засоби;**
- ✓ **промислові товари народного споживання.**

Потреби в окремих видах **продукції** **виробничого і споживчого** призначення

ЗАГАЛЬНУ ПОТРЕБУ В ЗАСОБАХ ПРАЦІ

визначають диференційовано (за конкретними видами) виходячи з потреб поповнення й оновлення діючого парку устаткування (відповідно до передбачуваного зростання обсягу виробництва в різних галузях народного господарства), забезпечення реконструйованих і нових підприємств, регулювання державних резервів, експорту.

НЕОБХІДНІ ОБСЯГИ ВИРОБНИЦТВА ПРЕДМЕТІВ СПОЖИВАННЯ

визначають з урахуванням обсягу та структури попиту на них окремо для продовольчих і промислових товарів.

РОЗРАХУНКИ ПОТРЕБИ В МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСАХ проводять за основними напрямками їхнього використання: виробничі й ремонтно-експлуатаційні потреби, науково-дослідні роботи, капітальне будівництво, побутове обслуговування населення. Обсяг матеріальних ресурсів на виробничі потреби обчислюють за даними про масштаби виробництва продукції (послуг) на підставі прогресивних норм питомих витрат сировини, матеріалів, палива тощо.

Види продукції підприємства

Ступінь задоволення потреб ринку можна охарактеризувати, виходячи з показників обсягу товарів певної **номенклатури й асортименту** в натуральному вигляді

Номенклатура продукції — це перелік найменувань виробів, завдання з випуску яких передбачено планом виробництва продукції.

Асортимент – це сукупність різновидів продукції кожного найменування в рамках даної номенклатури, що різняться за відповідними техніко-економічними показниками (за типорозмірами, потужністю, продуктивністю, дизайном тощо).

Види продукції підприємства

Вимірники обсягу продукції в натуральному виразі

фізичні одиниці – штуки, тони, метри тощо

умовно-натуральні
(наприклад, умовні банки консервів, умовні листи шиферу, штуки цегли)

подвійні натуральні
(наприклад, виробництво сталевих труб може вимірюватися тонами та метрами, тканин – погонними і квадратними метрами).

Види продукції підприємства

Показники обсягу продукції у вартісному виразі

1

Товарна продукція - загальна вартість усіх видів готової продукції, напівфабрикатів, робіт і послуг виробничого характеру, призначених на продаж або для реалізації різним споживачам.

$$ТП = ГВ + НФ + Пп$$

де **ТП** – товарна продукція;

ГВ – сума обсягів готових виробів для реалізації споживачам;

НФ – напівфабрикати власного виготовлення які призначені для реалізації замовникам;

Пп – послуги промислового характеру, які реалізуються споживачам.

Види продукції підприємства

Показники обсягу продукції у вартісному виразі

2

валова продукція

$$ВП = ТП - ЗНВ_{пр} + ЗНВ_{кр} + ВСМз,$$

де ЗНВ_{пр} – залишки
незавершеного виробництва на
початок року;

ЗНВ_{кр} – залишки
незавершеного виробництва на
кінець року;

ВСМз – вартість сировини і
матеріалів замовника.

Види продукції підприємства

Показники обсягу продукції у вартісному виразі

3 чиста продукція

$$ЧП = ТП - МВ,$$

Де **ЧП** – чиста продукція;
МВ – матеріальні і
 прирівняні до них витрати на
 виробництво річного обсягу
 продукції.

4

реалізована продукція

$$РП = ТП + ЗНП_{пр} - ЗНП_{кр}$$

де **ЗНП_{пр}** – залишки
 нереалізованої продукції
 на початок року;

ЗНП_{кр} – залишки
 нереалізованої продукції
 на кінець року.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 5

МАЙНОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Поняття та склад майнового потенціалу підприємства. Активи та капітал*
 - 2. Необоротні активи: сутність, склад, оцінка та ефективність використання на підприємствах*
 - 3. Оборотні активи: сутність, склад та ефективність руху*
 - 4. Характеристика джерел фінансування активів. Власний і позиковий капітал*
-

Майном визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів.

Господарський кодекс України, ст. 139

Капітал – матеріальні, грошові та нематеріальні ресурси (гудвіл, ноу-хау, програмне забезпечення), що авансовані у формування активів підприємства, необхідних для здійснення його господарської діяльності з метою отримання доходу та прибутку.

Капітал підприємства

Основні фонди – засоби праці, які використовуються в процесі виробництва тривалий час (впродовж періоду, який перевищує 365 календарних днів від дати їх введення до експлуатації), зберігаючи при цьому свою натурально-речовинну форму, а їхня вартість переноситься на виготовлений продукт поступово по мірі використання.

Оборотні фонди – частина виробничих фондів, речовинні елементи яких у процесі праці витрачаються в кожному виробничому циклі, змінюють свою натурально-речовинну форму та переносять усю свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Основні фонди	Особливості	Оборотні фонди
Тривалий час	Тривалість функціонування	Участь тільки в одному виробничому процесі
Частково	Ступінь використання у виробничому процесі	Цілком
Поступово	Перенесення вартості на вартість виробленої продукції	Цілком
Зберігають	Зміна натурально-речовинної форми	Змінюють

Класифікація основних фондів

1. За характером використання

виробничі – обслуговують господарську діяльність підприємства та створюють умови для її успішного здійснення

невиробничі – призначені забезпечити вирішення соціальних завдань (житлово-комунальне господарство, освіта, культура, охорона здоров'я, відпочинок)

2. За цільовим призначенням

- будівлі;
- споруди;
- передавальні пристрої;
- машини та устаткування;
- транспортні засоби;
- інструмент;
- виробничий інвентар;
- господарський інвентар;
- багаторічні насадження.

Класифікація основних фондів

3. За участю у виробничому процесі

активна частина (машини, обладнання, інструмент, вимірювальні прилади), тобто ті основні фонди, які використовуються для безпосереднього впливу на предмети праці

пасивна частина (будівлі, споруди, інвентар), тобто ті елементи основних фондів, які забезпечують функціонування та здійснення процесу виробництва

4. Залежно від прав власності

- власні;
- орендовані

5. Залежно від джерел фінансування

- внесені до статутного фонду підприємства його засновниками (передані в порядку оплати акцій);
- придбані протягом діяльності підприємства за рахунок власних коштів;
- придбані за рахунок довгострокових кредитів банків;
- безкоштовно отримані

Оцінка наявності та руху основних фондів

Облік основних фондів

**у натуральному
вираженні**
здійснюється для кожної
групи та необхідний для
визначення кількості машин,
обладнання.

**у грошовому або
вартісному виразі**
здійснюється для визначення
їх загального обсягу,
динаміки, структури,
визначення ступеня зносу і
розміру амортизаційних
відрахувань, розрахунку
економічної ефективності
вкладень.

Види вартості основних фондів

Первісна

Фактична вартість основних фондів на момент введення в дію чи придбання:

$$C_{\text{перв}} = C_{\text{придб}} + C_{\text{дост}} + C_{\text{монт}} + C_{\text{ін}}$$

де $C_{\text{придб}}$ – ціна придбання устаткування;
 $C_{\text{дост}}$ – транспортні витрати на його доставку;
 $C_{\text{монт}}$ – витрати, пов'язані з монтажем устаткування;
 $C_{\text{ін}}$ – інші витрати, пов'язані з введенням основних фондів в дію.

Відновна

Вартість відтворення в сучасних умовах точної копії основних фондів з використанням аналогічних матеріалів та збереженням усіх експлуатаційних параметрів:

$$C_{\text{відн}} = C_{\text{перв}} \cdot i,$$

де i – індекс зростання (зменшення) ціни (показник індексації основних фондів).

Види вартості основних фондів

Дооцінена

Вартість основних фондів після їх дооцінки.

Залишкова

Визначається вирахуванням з первісної чи відновної вартості суми накопиченого зносу та показує вартість основних фондів ще не перенесену на вартість виготовленої продукції:

$$C_{\text{зал}} = C_{\text{перв}} - C_{\text{зн}}$$

де $C_{\text{зн}}$ – вартість зносу (амортизації)

Види вартості основних фондів

Балансова

Вартість на початок розрахункового року:

$$C_{\text{бал}} = C_{\text{п}} + B_{\text{п}} + B_{\text{к}} + B_{\text{рек}} - B_{\text{в}} - A,$$

де $C_{\text{п}}$ – балансова вартість основних фондів на початок року, що передує звітному року;

$B_{\text{п}}$ – витрати на придбання нових основних фондів;

$B_{\text{к}}$ – вартість капітального ремонту;

$B_{\text{рек}}$ – витрати на реконструкцію;

$B_{\text{в}}$ – вартість виведених з експлуатації основних фондів упродовж року, що передував звітному;

A – сума амортизаційних відрахувань, нарахованих у році, що передував звітному.

Види вартості основних фондів

Залишкова

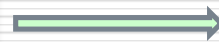
$$ОФ = ОФ_{н} + ОФ_{вв} \times \frac{T_{вв}}{12} - ОФ_{виб} \times \frac{T_{виб}}{12}$$

де $ОФ_{н}$ – вартість основних фондів на початок року;
 $ОФ_{вв}$ – вартість нових введених основних фондів;
 $ОФ_{виб}$ – вартість вибулих основних фондів;
 $T_{вв}$ – кількість місяців до кінця року, протягом яких функціонують основні фонди;
 $T_{виб}$ – кількість місяців до кінця року з моменту виведення з експлуатації основних фондів.

Знос основних фондів

Фізичний знос – втрата основними фондами технічних властивостей та характеристик в результаті експлуатації, атмосферних впливів, умов збереження.

Моральний знос – знецінення вартості основних фондів до настання повного фізичного спрацювання під впливом науково-технічного прогресу

Відтворення основних фондів

Просте відтворення основних фондів здійснюється шляхом проведення відповідних ремонтів та заміни застарілих об'єктів

За економічним змістом ремонт можна поділити на :

- ✓ поточний;
- ✓ капітальний;
- ✓ відновний.

Розширене відтворення основних фондів здійснюється в процесі

- ✓ технічного переоснащення підприємства
- ✓ реконструкції діючого підприємства
- ✓ розширення діючого підприємства
- ✓ нового будівництва
- ✓ модернізації діючого виробничого обладнання

Амортизація основних фондів

Амортизація – процес перенесення вартості основних фондів на вартість готової продукції з метою нагромадження коштів для повного їх відновлення.

Об'єктом амортизації є основні фонди та нематеріальні активи, що мають вартість й обмежений термін корисної експлуатації.

Методи амортизації основних фондів

Пропорційні (лінійні) передбачають, що щорічно протягом усього терміну функціонування амортизаційні відрахування розраховуються за однією й тією ж нормою від первісної вартості основних фондів

Регресивні (методи прискореної амортизації), під час використання яких основна частина нарахувань концентрується в перші роки експлуатації основних фондів, скорочується амортизаційний період, створюються фінансові умови для прискореної заміни устаткування

метод залишку, що знижується

кумулятивний метод

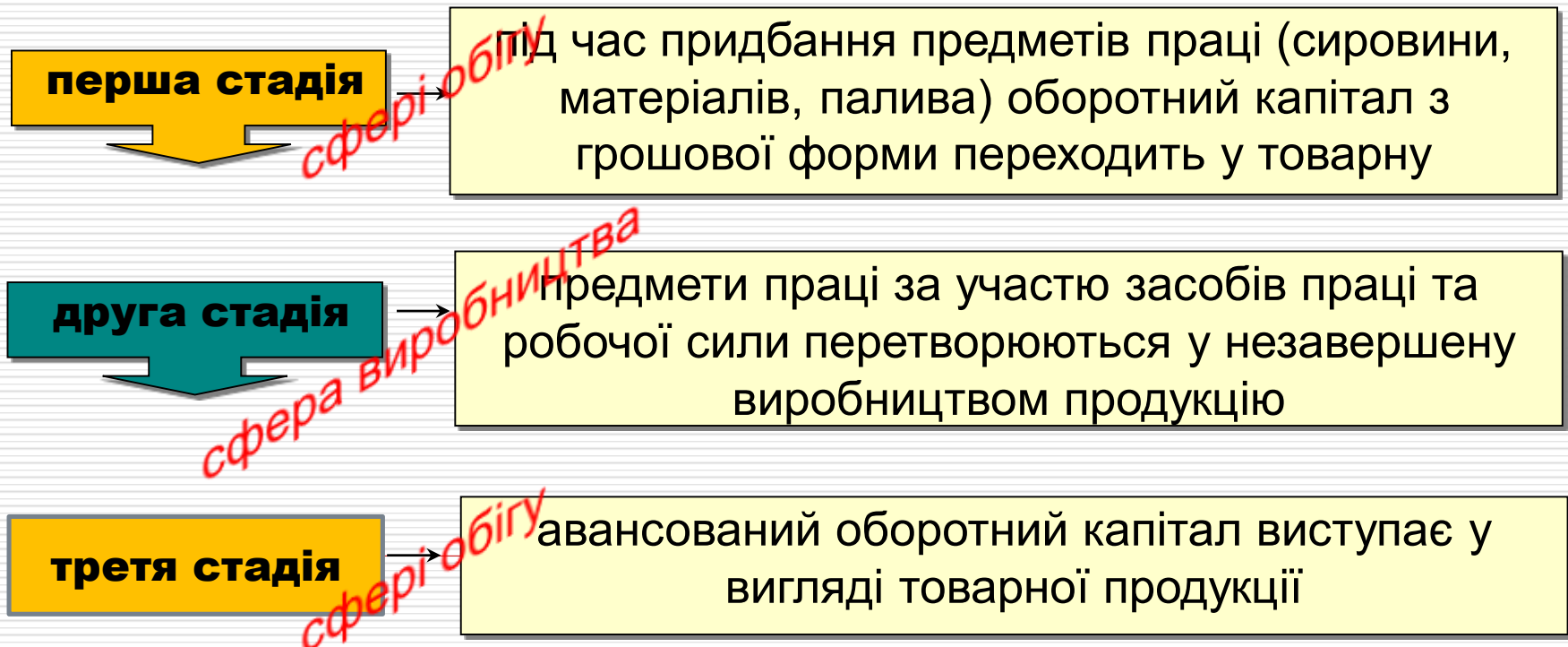

Оборотний капітал

Оборотний капітал – це сукупність коштів підприємства, що авансуються на створення оборотних фондів та фондів обігу і забезпечення їх неперервного кругообігу.

Стадії кругообігу оборотного капіталу

Оборотні фонди

Оборотні фонди – частина виробничих фондів підприємства, яка повністю споживається в кожному технологічному циклі виготовлення продукції та повністю переносить свою вартість на вартість виготовленої продукції.

Натурально-речовим змістом оборотних фондів є предмети праці, а також засоби праці (які мають вартість меншу, ніж 100 одиниць національної валюти або термін служби менше 1 року).

Склад оборотних фондів

Виробничі запаси

Незавершене виробництво

Витрати майбутніх періодів

Фонди обігу

Фонди обігу – це ті оборотні засоби, які в грошовій або речовій формі перебувають на підприємстві та які в будь-який момент можуть стати вільними коштами підприємства

Склад фондів обігу

готова продукція на складах підприємства

готова продукція, що відвантажена та знаходиться в дорозі

кошти на розрахунковому та інших рахунках

кошти в незавершених розрахунках

готівка в касі

Класифікація оборотного капіталу

За джерелами
формування

Власний капітал - кошти, які має підприємство в момент його організації та кошти, що прирівняні до власних (перебувають у господарському обороті у вигляді нормальної заборгованості по заробітній платі між періодами її виплати персоналу підприємства та відрахувань на соціальне страхування)

Позиковий капітал - короткострокові кредити банку та нормальна перехідна заборгованість постачальникам

За способами
планування та
нормування

Нормований капітал - мінімум, який необхідний для забезпечення безперебійного функціонування підприємства

Ненормований капітал - відвантажена готова продукція та наявні й безготівкові кошти підприємства

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Технічний стан та рух основних фондів

1. Коефіцієнт зносу основних фондів ($K_{зн}$) – характеризує ступінь зносу та відшкодування витрат на формування основних фондів

$$K_{зн} = \frac{C_{зн}}{C_{перв}}$$

де $C_{зн}$ – вартість зносу (амортизація);
 $C_{перв}$ – первісна вартість основних фондів)

$$K_{прид} = \frac{C_{зал}}{C_{перв}}$$

де $C_{зал}$ – залишкова вартість основних фондів

2. Коефіцієнт придатності основних фондів ($K_{прид}$) – характеризує можливість подальшого використання, ступінь невідшкодування витрат на формування основних фондів

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Технічний стан та рух основних фондів

3. Коефіцієнт введення основних фондів –

характеризує питому вагу введених основних фондів у їх загальному наявному обсязі, ступінь оновлення основних фондів

$$K_{вв} = \frac{C_{введ}}{C_k}$$

де $C_{введ}$ – вартість введених основних фондів;

C_k – вартість основних фондів на кінець аналітичного періоду

$$K_{виб} = \frac{C_{виб}}{C_n}$$

де $C_{виб}$ – вартість основних фондів, що вибули протягом звітного періоду;
 C_n – вартість основних фондів на початок року

4. Коефіцієнт вибуття основних фондів –

характеризує питому вагу вибуття основних фондів у їх загальному обсязі, ступінь втрати основних фондів

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Ефективність використання основних фондів

1. Загальні показники

Фондовіддача (Φ_v) – характеризує, яка частка обсягу випущеної підприємством за певний період продукції припадає на 1 грн. середньорічної вартості його основних фондів

$$\Phi_v = \frac{Q}{OF}$$

де Q – обсяг продукції підприємства за рік;
OF – середньорічна вартість основних фондів підприємства

$$\Phi_M = \frac{OF}{Q}$$

Фондоємність (Φ_M) – обернений показник до фондовіддачі, характеризує, яка частина середньорічної вартості основних фондів припадає на 1 грн. випущеної підприємством продукції

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Ефективність використання основних фондів

1. Загальні показники

Рентабельність основних фондів (основного капіталу) (P_{OK}) – відображає величину прибутку підприємства, що припадає на одиницю вартості основних фондів підприємства

$$P_{OK} = \frac{\Pi}{OF} \times 100\%$$

$$\Phi_B = \frac{OF}{\Pi}$$

де Π – середньооблікова чисельність промислово-виробничого персоналу підприємства

Фондоозброєність праці (Φ_B) – показує скільки основних фондів доводиться на 1 працівника підприємства

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Ефективність використання основних фондів

2. Часткові показники

коефіцієнт екстенсивного використання обладнання

коефіцієнт інтенсивного використання обладнання

коефіцієнт інтегрального використання основних фондів

коефіцієнт змінності роботи обладнання

Оцінка стану та ефективності використання капіталу

Ефективність використання оборотного капіталу

Оборотність оборотних коштів - тривалість повного кругообігу засобів з моменту придбання оборотних коштів (покупки сировини, матеріалів тощо) до виходу та реалізації готової продукції називається

Коефіцієнт оборотності визначає скільки оборотів можуть зробити оборотні кошти за певний розрахунковий період часу та показує ту кількість продукції, яка припадає на 1 грн. вартості оборотних коштів

Коефіцієнт завантаження – величина, зворотна коефіцієнту оборотності. Він показує, скільки оборотних коштів підприємства приходить на 1 грн. реалізованої продукції

Період обороту характеризує тривалість одного обороту оборотних коштів у днях

Нормування оборотного капіталу
(розрахунок нормативів) – визначення потреби в оборотних коштах для забезпечення безперервного процесу виробництва продукції

Норматив оборотного капіталу – мінімальний плановий розмір, необхідний для нормального функціонування підприємства.

1. Норматив власного оборотного капіталу у виробничих запасах

визначається шляхом множення денної потреби у визначеному виді матеріальних ресурсів на норму запасів у днях

2. Норматив оборотних коштів у незавершеному у виробництві

3. Норматив оборотних коштів у залишках готової продукції

визначається як добуток одностороннього випуску продукції за виробничою собівартістю на норму запасу готової продукції на складі в днях

4. Норматив оборотних коштів у витратах майбутніх періодів

розраховується виходячи з залишків коштів на початок періоду і суми витрат, які необхідно буде здійснити в плановому періоді за мінусом суми для майбутнього погашення витрат за рахунок собівартості продукції

Головні напрями інтенсифікації відтворення основних фондів

- зосередження зусиль різних галузей науки на пріоритетних напрямках науково-технічного прогресу задля істотного підвищення техніко-організаційного рівня та соціально-економічної ефективності виробництва на підприємствах;
- поліпшення всієї організації робіт та економічного її обґрунтування на всіх стадіях відтворювального процесу (проекування – виробництво – розподіл – запровадження – експлуатація нової техніки);
- дотримання кожним підприємством власної стратегії технічного, організаційного та економічного розвитку;
- переорієнтація інвестиційної політики на максимальне технічне переозброєння й реконструкцію діючих виробничих об'єктів;
- різке збільшення масштабів вилучення з виробництва технічно застарілих і економічно малоефективних машин та устаткування

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 6

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- 1. Кадровий склад підприємства та його структура*
 - 2. Продуктивність праці персоналу*
 - 3. Планування чисельності персоналу підприємства*
 - 4. Оплата праці на підприємстві*
-

Визначення людських ресурсів

Трудові ресурси

Частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає певній сфері діяльності.

Трудовий колектив

Сукупність працівників підприємства, об'єднаних загальною метою досягнення певних кінцевих результатів своєї спільної діяльності.

Кадри

сукупність частини працівників певного рівня знань, професії, компетенції та кваліфікації, що мають значний стаж роботи на даному підприємстві.

Трудові ресурси

Сукупність частини працівників певного рівня знань, професії, компетенції та кваліфікації, що мають значний стаж роботи на даному підприємстві.

Персонал підприємства – це сукупність постійних працівників, що отримали необхідну професійну підготовку та (або) мають досвід практичної діяльності.

Класифікація персоналу за характером участі в господарській діяльності

виробничий персонал

працівники зайняті у виробництві та його обслуговуванні (зайняті в основних і допоміжних підрозділах підприємства, у заводських лабораторіях, дослідницьких відділах, апарату заводоуправління, працівники охорони)

невиробничий персонал

працівники зайняті в невиробничій сфері підприємства.

Класифікація персоналу підприємства за характером виконуваних функцій

робітники

особи, що безпосередньо зайняті створенням матеріальних цінностей або наданням виробничих послуг і переміщення вантажів

працівники, що здійснюють підготовку та оформлення документації, господарське обслуговування, облік та контроль

службовці

спеціалісти

працівники, які виконують інженерно-технічні, економічні та інші роботи

працівники, які обіймають керівні посади на підприємстві та його структурних підрозділах

керівники

Класифікація персоналу підприємства

за професіями

Професія – це вид трудової діяльності, що вимагає визначеної підготовки

за спеціальностями

Спеціальність – це більш-менш вузький різновид трудової діяльності в межах професії

за кваліфікаціями

Кваліфікація – це сукупність спеціальних знань та практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій визначеної складності

робітники

- висококваліфіковані
- кваліфіковані
- малокваліфіковані
- некваліфіковані

керівники, фахівці і службовці

- найвищої кваліфікації
- вищої кваліфікації
- середньої кваліфікації
- практиків

за посадами

за стажем роботи

за статтю та віком

Стан кадрів на підприємстві

Коефіцієнт вибуття (K_B) – відношення кількості працівників, звільнених за даний період до середньооблікової чисельності працівників за той же період:

$$\rightarrow K_B = \frac{P_{ЗВ}}{P} \times 100\%$$

$$K_{\Pi} = \frac{P_{\Pi}}{P} \times 100\%$$

Коефіцієнт прийому (K_{Π}) – відношення кількості працівників, прийнятих на роботу за даний період до середньооблікової чисельності працівників за той же період

Стан кадрів на підприємстві

Коефіцієнт плинності ($K_{пл}$) – відношення чисельності працівників підприємства, що вибули чи звільнених за даний період на середньооблікову чисельність за той же період.

Коефіцієнт стабільності (K_c)

$$\rightarrow K_c = \frac{1 - P'_{зв}}{P_0 + P_n} \times 100\%$$

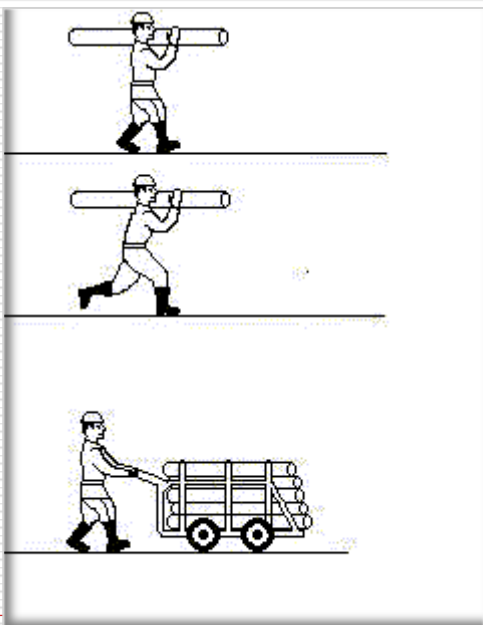
$P'_{зв}$ – чисельність працівників, що звільнилися з підприємства за власним бажанням чи через порушення трудової дисципліни за звітний період;

P_0 – середньооблікова чисельність працівників за період, що передує звітному;

P_n – чисельність прийнятих працівників у звітний період.

Продуктивність праці

Продуктивність праці – це показник, який характеризує ефективність праці в процесі виробництва продукції та показує здатність працівника випускати визначену кількість продукції за одиницю часу.

виробіток показує кількість продукції, що виготовлено за одиницю часу або приходить на одного середньооблікового працівника.

методи визначення виробітку

натуральний

визначення виробітку шляхом ділення обсягу виробленої продукції в натуральних одиницях на кількість затраченого часу в нормо-годинах

вартісний

визначення виробітку шляхом ділення обсягу виробленої продукції в грошовому вираженні до затрат часу, вираженого в середньообліковій чисельності працівників, або відпрацьованій ними кількості людино-днів, людино-годин)

трудовий

визначення виробітку шляхом ділення обсягу продукції, представленої в затратах робочого часу в нормо-годинах, на кількість працівників)

Трудомісткість

сума всіх витрат праці на виробництво одиниці продукції на даному підприємстві

Трудомісткість

Нормативна - сума витрат робочого часу окремого робітника чи бригади на виготовлення одиниці продукції або виконання комплексу робіт

Планова визначається на основі показників нормативної трудомісткості

Фактична показує фактичні витрати робочого часу

Чинники зростання продуктивності праці

Чинники зростання продуктивності праці

зовнішні

1) техніко-технологічні, які визначаються рівнем розвитку та ступенем використання засобів виробництва;

2) організаційні – відображають рівень організації виробництва;

3) соціально-економічні – залежать насамперед від людського фактора.

внутрішні

Чинники зростання продуктивності праці

Резерви підвищення продуктивності праці – це невикористані можливості економії затрат праці, які з'являються внаслідок дії тих чи інших факторів (удосконалення техніки, технології, організації виробництва та праці).

За часом використання

- поточні резерви
- перспективні резерви

За сферами виникнення

- загальнодержавних належать резерви
- регіональні резерви
- міжгалузеві резерви
- галузеві резерви
- внутрішньовиробничі резерви

Методи визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу

Чисельність працівників, зайнятих на роботах, які нормуються

$$Ч_H = \frac{N}{\Phi_D \times K_B \times H_{вир}}$$

де N – планова кількість виробів, нат. од.

$H_{вир}$ – годинна норма виробітку одного працівника, нат. од.

Φ_D – дійсний фонд часу роботи одного середньооблікового працівника;

K_e – середній коефіцієнт виконання норм по підприємству

Регламентация праці в часі - норми праці

Нормування праці – визначення максимально припустимого часу для виконання конкретної роботи або операції в умовах даного виробництва або мінімально припустимої кількості продукції, що виготовляється в одиницю часу.

Норма часу – тривалість робочого часу, необхідного для виготовлення одиниці продукції або виконання визначеного обсягу робіт

$$H_{\text{ч}} = T_{\text{осн}} + T_{\text{д}} + T_{\text{об}} + T_{\text{в}} + T_{\text{пер}} + T_{\text{пз}},$$

де $T_{\text{осн}}$ – основний час;

$T_{\text{д}}$ – допоміжний час;

$T_{\text{об}}$ – час на обслуговування робочого місця;

Регламентация праці в часі - норми праці

Норма виробітку
($H_{вир}$) – це кількість продукції, що повинна бути виготовлена одним працівником (бригадою) за одиницю часу

$$H_{вир} = \frac{T_{Д}}{H_{ч}}$$

де $T_{Д}$ – дійсний фонд робочого часу;
 $H_{ч}$ – установлена норма часу на одиницю продукції.

$$H_{обсл} = \frac{T_{Д}}{t_{обсл}}$$

де $t_{обсл}$ – норма часу на обслуговування устаткування.

Норма обслуговування – це встановлена норма кількості одиниць устаткування (робітників місць, квадратних метрів площі), яка обслуговується одним робітником або бригадою протягом зміни

Норма чисельності – це необхідна для виконання визначеної роботи чисельність персоналу.

Розрахунок планової чисельності працівників

планова чисельність виробничого персоналу ($Ч_{пн}$)

$$Ч_{пн} = Ч_{пб} \times \frac{I_q}{I_{пт}}$$

де $Ч_{пб}$ – базова чисельність виробничого персоналу;
 I_q – індекс росту обсягу виробництва в плановому періоді;
 $I_{пт}$ – запланований індекс росту продуктивності праці.

Методи визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу

1. Метод коригування базової чисельності

$$Ч_{заг} = \frac{Ч_{баз} \times K_3}{100} \pm \Delta Ч$$

де $Ч_{заг}$ – загальна чисельність промислово-виробничого персоналу;
 $Ч_{баз}$ – чисельність промислово-виробничого персоналу за базовий період;
 K_3 – коефіцієнт зміни обсягів виробництва розрахункового періоду відносно базового;
 $\Delta Ч$ – сумарні зміни чисельності за пофакторним розрахунком можливої зміни продуктивності праці.

Методи визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу

2. Метод розрахунків на основі повної трудомісткості виготовлення продукції

$$Ч_{ос} = \frac{T_{сум}}{\Phi_{Д} \times K_{в}}$$

де $T_{сум}$ – сумарна трудомісткість робочої програми;
 $\Phi_{Д}$ – дійсний фонд часу роботи одного середньооблікового працівника;
 $K_{в}$ – середній коефіцієнт виконання норм по підприємству.

Методи визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу

3. Метод підсумовування

$$Ч_{заг} = Ч_{н} + Ч_{нн} + Ч_{доп} + Ч_{служ},$$

де $Ч_{н}$ – чисельність працівників, зайнятих на роботах, які нормуються;
 $Ч_{нн}$ – чисельність працівників, зайнятих на роботах, які не нормуються;
 $Ч_{доп}$ – чисельність працівників (переважно допоміжних), для яких неможливо встановити норми обслуговування та розрахувати трудомісткість;
 $Ч_{служ}$ – чисельність службовців, управлінського персоналу.

Методи визначення загальної чисельності промислово-виробничого персоналу

Чисельність працівників, зайнятих на роботах, які нормуються

$$Ч_H = \frac{N}{\Phi_D \times K_B \times H_{вир}}$$

де N – планова кількість виробів, нат. од.

$H_{вир}$ – годинна норма виробітку одного працівника, нат. од.

Φ_D – дійсний фонд часу роботи одного середньооблікового працівника;

K_B – середній коефіцієнт виконання норм по підприємству

Оплата праці

Заробітна платня – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

регулююча – як засіб розподілу та перерозподілу кадрів по регіонах країни, галузях економіки з урахуванням ринкової кон'юнктури

соціальна – забезпечення соціальної справедливості, однакової винагороди за однакову працю

Функції заробітної платні

відтворювальна – як джерела відтворення робочої сили та засобу залучення людей до праці

стимулююча – установлення залежності рівня заробітної платні від кількості, якості та результатів праці

Склад заробітної платні робітників і службовців

основна

винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадових обов'язків). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців

додаткова

винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці.

Вона включає доплати, надбавки, гарантії та компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій

заохочувальні та компенсаційні виплати

винагорода за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами та положеннями, компенсаційні та інші грошові й матеріальні виплати, які не передбачені актами, чинного законодавства або які здійснюються понад установлені зазначеними актами норми

Організація заробітної платні

Тарифна система є основою організації заробітної платні - сукупність нормативів, які забезпечують можливість здійснювати диференціацію та регулювання заробітної платні різних груп і категорій працівників залежно від якісних характеристик їх праці.

Елементи тарифної системи

Тарифна сітка – шкала кваліфікаційних розрядів і відповідних їм тарифних коефіцієнтів. Тарифні сітки використовуються для врахування в оплаті праці працівників рівня їх кваліфікації.

Тарифна ставка визначає абсолютний розмір оплати праці різноманітних груп робітників за одиницю робочого часу, який виражений у вартісній формі. Тарифна ставка є основною нормативною величиною, яка визначає розмір оплати праці всіх категорій працівників.

Тарифно-кваліфікаційний довідник – збірник нормативних документів, що містить систему вимог, яким повинні відповідати працівники визначеної професії і кваліфікації.

Організація заробітної платні

Розмір **тарифної ставки першого розряду** визначається на рівні встановленого державою мінімального розміру заробітної платні, нижче якого не може проводитися оплата за фактично виконану працівником норму праці

Тарифна ставка

Тарифні ставки інших розрядів (C_{Pi}) визначаються множенням тарифної ставки першого розряду (C_{P1}) на тарифний коефіцієнт відповідного тарифного розряду (K_j)

$$C_{Pi} = C_{P1} \times K_j$$

Середній тарифний коефіцієнт ($K_{СЕР}$)

визначається як середньозважена величина добутку чисельності погодинників визначеного розряду та відповідного тарифного коефіцієнта або добутку трудомісткості робіт з певного розряду та відповідного тарифного коефіцієнта для відрядників

Середній тарифний розряд ($P_{СЕР}$) розраховується

$$P_{СЕР} = \frac{K_{СЕР} - K_{МЕНШ}}{K_{БІЛШ} - K_{СЕР}} + P_{МЕНШ}$$

де $K_{менш}$, $K_{більш}$ – відповідно менший і більший із двох суміжних тарифних коефіцієнтів;
 $P_{менш}$ – менший із двох суміжних тарифних розрядів.

Форми оплати праці

25

Погодинна форма передбачає оплату праці в залежності від відпрацьованого часу та рівня кваліфікації.

Системи

- пряма погодинна,
- погодинно-преміальна

Відрядна форма оплата праці передбачає залежність суми заробітку від кількості виготовлених виробів або обсягу виконаних робіт за визначений період часу.

Системи

- пряма відрядна,
- відрядно-преміальна,
- відрядно-прогресивна,
- непряма відрядна,
- акордна
- колективна

Система посадових окладів

Посадовий оклад – це абсолютний розмір заробітної платні, який встановлюється відповідно до посади, яку обіймає працівник, і може коливатися в межах мінімальних та максимальних значень.

Безтарифна система оплати праці

Контрактна система оплати праці ґрунтується на укладанні договору між роботодавцем і виконавцем, у якому обговорюються режим та умови праці, права та обов'язки сторін, рівень оплати праці тощо.

Системи

- оцінки заслуг,
- преміальних виплат,
- колективного стимулювання,
- участі в прибутках

Система участі в прибутках передбачає розподіл визначеної частини прибутку підприємства між його працівниками.

Система надбавок, доплат і премій

ЧИННИКИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТНІ

Компенсаційний

пов'язаний з тим, що праця в шкідливих умовах, з більшими затратами фізичної енергії потребує певної компенсації за відхилення від нормальних умов.

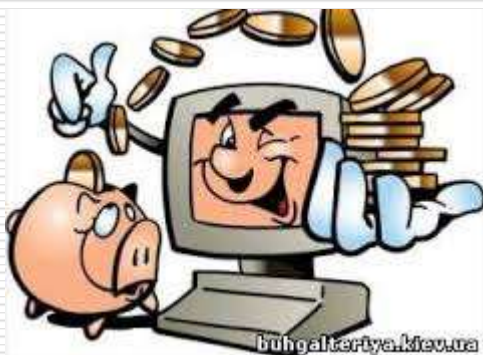

Стимулюючий

сприяє забезпеченню вищої оплати праці в несприятливих умовах.

Доплати та надбавки

- за професійну майстерність,
- за умови праці,
- за роботу у важких умовах,
- за суміщення професій (посад) і виконання обов'язків тимчасово відсутнього працівника,
- за роботу в наднормований час

ФОНД ОПЛАТИ ПРАЦІ - загальна сума витрат на оплату праці працівників підприємства та виплат соціального характеру

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 7

ВИТРАТИ НА ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЮ ПРОДУКЦІЇ

- 1. Сутність і особливості формування витрат на підприємствах. Довгострокові та поточні витрати**
 - 2. Класифікація поточних витрат**
 - 3. Фактори, що впливають на розмір та рівень поточних витрат**
 - 4. Собівартість продукції**
 - 5. Калькуляція собівартості продукції**
-

Витрати на виробництво

Витрати на виробництво та реалізацію продукції є витратами підприємства, вираженими в грошовій формі та пов'язаними з використанням у процесі виробництва сировини та матеріалів, палива, комплектуючих, праці, основних фондів та інших витрат.

Класифікація витрат підприємства

Операційні
(поточні)

виникають у зв'язку з його основною діяльністю, пов'язаною з виробництвом та реалізацією продукції

Фінансові

утворюються від провадження фінансової діяльності підприємства; вони можуть виникати не завжди, тому що підприємство може і не здійснювати фінансову діяльність

Інвестиційні

виникають внаслідок здійснення інвестиційної діяльності підприємства та також можуть не виникати на підприємстві, оскільки не завжди воно проводить інвестиційну діяльність

Непередбачувані

виникають внаслідок надзвичайної діяльності підприємства (мають місце взагалі зрідка)

Класифікація операційних витрат

№1 За функціями

Витрати на виробництво

витрати матеріальних і трудових ресурсів, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції (витрачені сировина та матеріали, енергія, спожита на технологічні цілі, амортизація виробничого обладнання, заробітна плата основних робітників)

Адміністративні витрати

витрати на заробітну плату адміністративно-управлінського персоналу, витрати на утримання та амортизаційні відрахування по основних фондах та нематеріальних активах, витрати на комунальні послуги, на охорону, юридичні, аудиторські послуги

Витрати на збут

витрати на заробітну плату працівників відділу збуту, на утримання та амортизацію основних фондів та нематеріальних активів, що безпосередньо пов'язані з реалізацією продукції, витрати на утримання складів готової продукції, фірмових магазинів, витрати на рекламу

Інші операційні витрати

витрати на плату за орендоване майно, собівартість реалізованих виробничих запасів, витрати на покриття сумнівних та безнадійних боргів дебіторів підприємства, нестач і псування матеріальних цінностей

Класифікація операційних витрат

№2 За об'єктом формування

сукупні витрати

включають всі витрати на операційну діяльність за певний період

витрати на одиницю продукції

обчислюються як середні, якщо продукція виготовляється постійно або партіями

№3 За економічним змістом

витрати поділяють на однорідні елементи, що мають єдину економічну сутність і є первинними при плануванні та обліку (матеріальні витрати, оплата праці, відрахування на соціальні заходи, амортизаційні та інші витрати)

№4 За статтями калькуляції

визначають собівартість продукції, а це передбачає планування і облік таких витрат за певними підрозділами (центрами відповідальності), які беруть участь у виготовленні виробів

Класифікація операційних витрат

№5

За способом обчислення

**Прямі
витрати**

■ безпосередньо пов'язані з виготовленням певного різновиду продукції і можуть бути обчислені на її одиницю у багатопродуктовому виробництві прямо

**Непрямі
витрати**

не можна прямо обчислити для окремих різновидів продукції, бо вони пов'язані не з виготовленням конкретних виробів, а з процесом виробництва в цілому (зарплата обслуговуючого й управлінського персоналу, утримання та експлуатація будівель, споруд, машин тощо)

№6

Залежно від обсягу виробництва

**Змінні
витрати**

загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції

**Постійні
витрати**

їх загальна сума не залежить від кількості виготовленої продукції (витрати на утримання та експлуатацію будівель і споруд, організацію виробництва, управління)

Класифікація операційних витрат

№7

За можливістю впливу на величину витрат

**Регульовані
витрати**

піддаються контролю і впливу за їх рівень

**Нерегульовані
витрати**

є за межею можливостей такого впливу

№8

З огляду на очевидність і формальну визначеність

**Явні
витрати**

це реальні витрати, що здійснюються згідно з чинною системою бухгалтерського обліку і відображаються у відповідній плановій та обліковій документації підприємства

**Неявні
витрати**

характеризують нереалізований дохід від альтернативного використання обмеження ресурсів

Класифікація операційних витрат

№9

Залежно від реакції витрат на певний варіант прийняття рішень

Релевантні

витрати, які залежать від альтернативних варіантів управлінських рішень і враховуються в обчисленнях їх порівняльної ефективності

Нерелевантні витрати

не залежать від альтернативних варіантів управлінських рішень і не враховуються у порівняльних обчисленнях

№10

Залежно від того, як враховуються витрати при визначенні фінансового результату (прибутку)

Витрати, що відносяться на собівартість продукції

Витрати періоду

це та частина операційних витрат, яка не включена у собівартість продукції і при визначенні прибутку підприємства за певний період віднімається від виручки як і собівартість реалізованої продукції

Класифікація операційних витрат

№11 *За зв'язком з виробничим процесом*

Виробничі витрати

виникають у зв'язку з виконанням виробничого процесу, його обслуговуванням і управлінням (прямі матеріальні витрати, зарплата виробничого персоналу, загальновиробничі витрати)

Невиробничі витрати

обумовлені виконанням функцій, безпосередньо не пов'язаних з виробництвом продукції (витрати на управління підприємством в цілому, загальногосподарське обслуговування, збут продукції)

Структура кошторису витрат

Постатейний

- ❑ **прямі матеріальні витрати;**
- ❑ **прямі витрати на оплату праці;**
- ❑ **інші прямі операційні витрати** (додаткова зарплата, відрахування на соціальні заходи та ін.);
- ❑ **загальновиробничі витрати;**
- ❑ **адміністративні витрати;**
- ❑ **витрати на збут**

**За
елементами
витрат**

- ❑ **матеріальні витрати** (сировина й основні матеріали; покупні вироби для укомплектування продукції; покупні напівфабрикати; виробничі послуги сторонніх підприємств і організацій та інші);
- ❑ **оплата праці** (витрати за всіма формами оплати праці персоналу підприємства, що зайнятий виробництвом продукції, обслуговуванням виробничого процесу та управлінням);
- ❑ **єдиний соціальний внесок** (відрахування у Пенсійний фонд та інші фонди соціального страхування);
- ❑ **амортизація** (амортизаційні відрахування щодо основних засобів і нематеріальних активів за встановленими методами і нормами амортизації);
- ❑ **інші витрати** (оплата послуг зв'язку, обчислювальних центрів, охорони, витрати на відрядження, страхування майна, оплата робіт із сертифікації продукції, оренда плата).

Собівартість продукції

Собівартість продукції - грошовий вираз витрат на виробництво та реалізацію продукції

Собівартість продукції охоплює витрати на:

- дослідження ринку та виявлення потреби в продукції;
- підготовку та освоєння нової продукції;
- виробництво (витрати на сировину, матеріали, енергію, амортизацію основних виробничих фондів, оплату праці персоналу);
- обслуговування виробничого процесу та управління ним;
- збут продукції (пакування, транспортування, реклама);
- розвідку, використання та охорону природних ресурсів (плата за воду, геологорозвідувальні роботи, плата за деревину, витрати на рекультивацію земель, охорону повітряного, водного басейнів);
- набір і підготовку кадрів;
- поточну раціоналізацію виробництва (удосконалення технологій, організації виробництва, праці, підвищення якості продукції), крім капіталовкладень.

Методи обчислення собівартості готової продукції

Собівартість готової продукції – це витрати на виробництво продукції, що готова до продажу.

Підсумування попередньо визначеної собівартості окремих виробів:

$$C_{\text{гп}} = \sum_{i=1}^n C_{\text{oi}} \cdot N_i,$$

де $C_{\text{гп}}$ – собівартість готової продукції;

n – кількість найменувань продукції;

C_{oi} – собівартість одиниці i -ої продукції;

N_i – виробництво i -ої продукції у натуральному вимірі.

Методи обчислення собівартості готової продукції

2

Кошторисний. Ґрунтується на кошторисі виробничих витрат:

$$C_{\text{ГП}} = C_{\text{В}} + C_{\text{НВ}_1} - C_{\text{НВ}_2},$$

де $C_{\text{В}}$ – витрати на виробництво за певний період;

$C_{\text{НВ}_1}$, $C_{\text{НВ}_2}$ – собівартість залишків незавершеної продукції відповідно на початок і кінець періоду.

Методи обчислення собівартості реалізованої продукції

Собівартість реалізованої продукції – це витрати на виробництво продукції, яка продана (чи запланована до продажу) в певному періоді.

1

Підсумування попередньо визначеної собівартості окремих виробів:

$$C_{рп} = \sum_{i=1}^{\Pi} C_{oi} \cdot N_{pi},$$

де $C_{рп}$ – собівартість реалізованої продукції;

N_{pi} – кількість проданої продукції i -го найменування.

Методи обчислення собівартості реалізованої продукції

2

На основі собівартості виготовленої продукції і зміни її непроданих залишків:

$$C_{рп} = C_{гп} + C_{гп1} - C_{гп2},$$

де $C_{гп1}$, $C_{гп2}$ – собівартість залишків непроданої продукції відповідно на початок і кінець періоду.

Собівартість реалізованої продукції використовується для обчислення прибутку підприємства і як важливий показник зазначається у його фінансовій звітності.

Калькуляція собівартості продукції

Калькуляція – обчислення собівартості окремих виробів

Калькуляція вирішує питання:

- **обґрунтування ціни та цінової політики підприємства взагалі;**
- **визначення рентабельності виробів і на тій основі оптимізації товарного асортименту;**
- **обчислення економічної ефективності технічних і організаційних рішень;**
- **аналізу роботи підприємства та його підрозділів.**

Калькуляція собівартості

Стаття І. Сировина та матеріали

Витрати матеріалів на виробництво продукції визначаються так:

$$M_{\text{в}} = \sum_{i=1}^n Q_i \times M_{\text{ві}} \pm M_{\text{нв}}$$

де Q_i – обсяг випуску продукції i -го найменування в натуральному виразі;
 n – кількість найменувань виготовленої продукції;
 $M_{\text{ві}}$ – норма витрат матеріалу на одиницю i -го виробу;
 $M_{\text{нв}}$ – витрати матеріалу на зміну залишків незавершеного виробництва.

Витрати виробництва за цією статтею:

$$B_{\text{м}} = \sum_{i=1}^n M_{\text{мі}} \times C_{\text{мі}} - \sum_{i=1}^n M_{\text{відхі}} \times C_{\text{відхі}}$$

де $B_{\text{м}}$ – витрати виробництва за статтею «Сировина і матеріали»;
 $C_{\text{мі}}$ – ціна придбання сировини та матеріалів i -го виду;
 $C_{\text{відхі}}$ – ціна реалізації відходів сировини та матеріалів i -го виду;
 ~~$M_{\text{відхі}}$ – витрати сировини та матеріалів i -го виду, що пішли у відходи;~~
 n – кількість видів, сировини та матеріалів.

Калькуляція собівартості

Стаття II.

Енергія технологічна

Витрати за цією статтею обчислюються за нормами витрат і тарифами на енергію за формулою:

$$C_{ен} = \sum_{i=1}^n C_{ені} \times Ц_{мі}$$

де $Ц_{мі}$ – ціна-тариф на застосування i -го виду енергії;
 $C_{ені}$ – норми витрат i -го виду енергії;
 n – кількість видів енергії.

Стаття III.

Основна та додаткова заробітна платня виробничих робітників

До цієї статті належать витрати на оплату праці робітників, які безпосередньо виготовляють продукцію.

Калькуляція собівартості

Стаття IV.

Утримання та експлуатація машин і механізмів

Стаття IV є комплексною. Вона охоплює витрати на:

- амортизаційні відрахування на відтворення машин та устаткування (А);
- електроенергію, паливо, мастильні матеріали для машин та устаткування (Сел);
- придбання технологічного інструменту, запасних частин та агрегатів для устаткування (Сінс);
- ремонт та технологічне обслуговування (Ср);
- заробітну платню обслуговуючого персоналу (Сзоб).

Калькуляція собівартості

Стаття V.

Загальновиробничі (накладні) витрати

Стаття V є комплексною. Вона охоплює витрати на:

- управління, виробниче та господарське обслуговування в межах виробництва;
- заробітну платню з відрахуваннями на соціальні потреби працівників управління, спеціалістів, службовців;
- амортизаційні відрахування по будівлях і спорудах;
- охорону праці;
- техніку безпеки, охорону, протипожежну охорону;
- досліді, випробування, винахідництво;
- підготовку кадрів, адміністративні та канцелярські витрати;
- відрядження;
- обов'язкові платежі (страхування майна, платежі за забруднення навколишнього середовища);
- придбання патентів, ліцензій тощо.

$$C_{\text{накл}} = q \times C_{\text{зосн}} + A_{\text{бс}}$$

де q – відсоток загальновиробничих витрат у заробітній платі основних виробничих робітників;

$A_{\text{бс}}$ – амортизаційні відрахування по будівлях і спорудах на їх повне оновлення.

Калькуляція собівартості

Стаття VI.

Підготовка й освоєння виробництва

До цієї статті належать витрати на:

- освоєння нових підприємств, виробництв, цехів;
- підготовку й освоєння нової продукції;
- підготовчі роботи в добувній промисловості.

Такі витрати списуються на продукцію рівними частками за встановлений період їх відшкодування.

Стаття VII.

Позавиробничі витрати

До позавиробничих витрат відносять витрати на:

- маркетингові дослідження;
- рекламу продукції;
- заходи щодо стимулювання збуту.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Тема 8

Доходи і прибуток підприємства

- 1. Сутність та види доходів підприємства**
 - 2. Прибуток підприємств. Джерела формування та напрями використання**
 - 3. Рентабельність як показник ефективності господарювання на рівні підприємства**
-

Доход підприємства

Доход – це виручка підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору.

Загальна сума доходу:

The image shows a handwritten mathematical formula on a light green background. The formula is $\Sigma D_i = D_1 + D_2 + D_3 + D_4$. The Greek letter sigma (Σ) is written in a large, bold, cursive style. The subscripts 1, 2, 3, and 4 are written below the corresponding D terms. The plus signs are also written in a cursive style.

де ΣD_i – сумарне значення доходу від усіх видів діяльності підприємства;

D_1 – виручка від реалізації виготовленої підприємством продукції (послуг) або кошторисна вартість зданих замовнику об'єктів;

D_2 – інші операційні доходи (доходи від операційної оренди, від операційних курсових різниць, від реалізації оборотних активів);

D_3 – фінансові доходи (отримані від інвестицій в асоційовані, дочірні, або спільні підприємства, дивіденди, відсотки та ін. доходи, отримані від фінансових інвестицій тощо);

D_4 – інші доходи (доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів тощо).

Прибуток підприємства

Прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність підприємства.

Функції прибутку

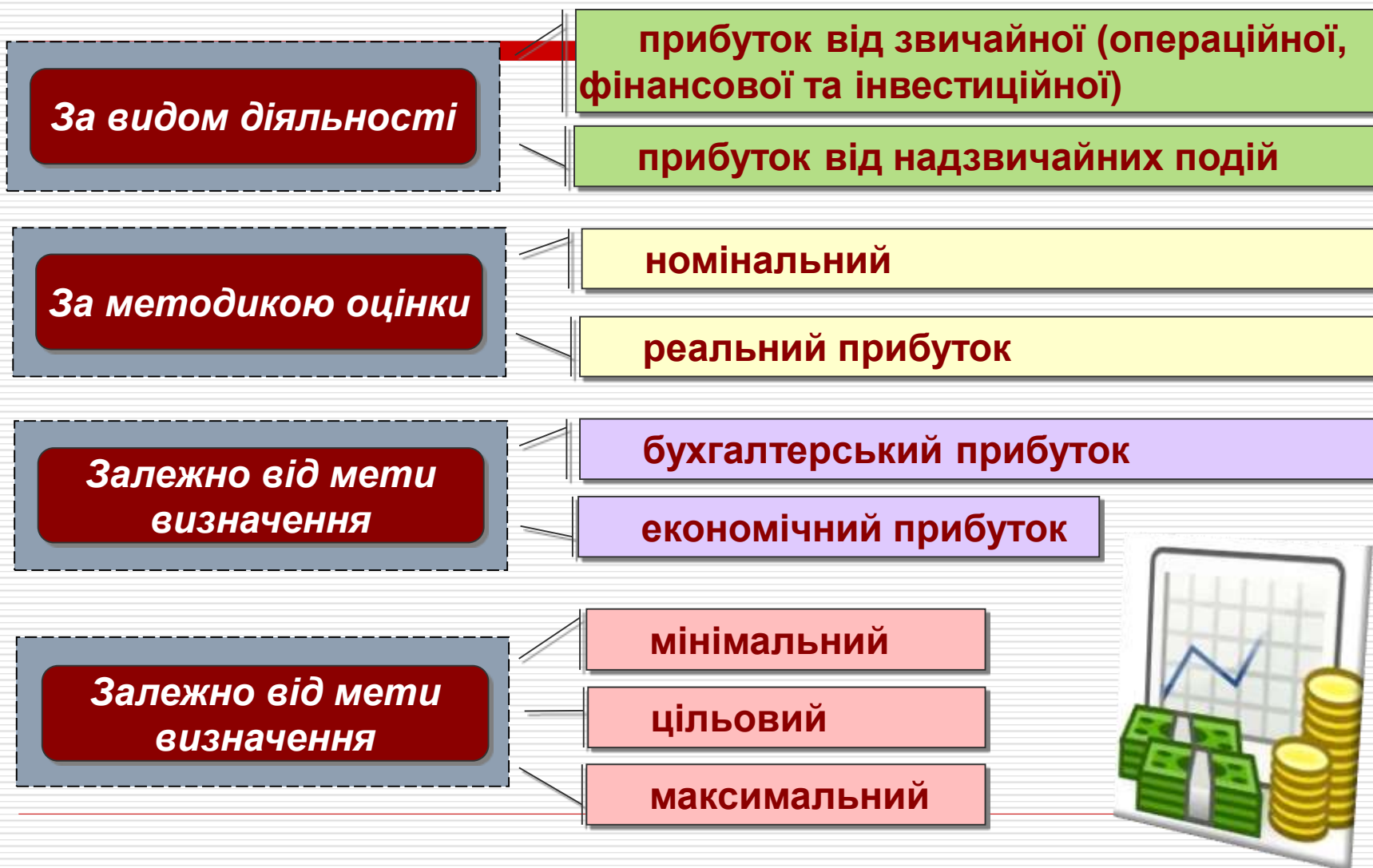

Стимулююча - полягає у мотивації господарюючих суб'єктів до постійного вдосконалення своєї діяльності з метою максимізації обсягу прибутку.

Регулююча - впливає з того, що формування, наступний розподіл і використання прибутку є найважливішим механізмом руху новоствореної вартості у суспільстві.

Ресурсна - передбачає, що це основне джерело фінансування розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, забезпечення усіх форм інвестування, а також і джерело задоволення особистих потреб його власників.

Класифікація прибутку підприємства

Класифікація прибутку підприємства

Валовий прибуток

$$П_в = ВР - ПДВ - АЗ - В_в$$

де ВР – виручка від реалізації продукції підприємства; $V_в$ – виробнича собівартість реалізованої продукції; АЗ – акцизний збір; ПДВ – податок на додану вартість.

Прибуток від операційної діяльності

$$П_о = П_в + Д_{оп.ін} - АВ - В_з - В_{оп.ін}$$

де $D_{оп.ін}$ – інші операційні доходи; АВ – адміністративні витрати; $V_з$ – витрати на збут; $V_{оп.ін}$ – інші операційні витрати.

За
порядком
розрахунку

Прибуток від звичайної діяльності

$$П_з = П_{зо} - ПП$$

де ПП – податок на прибуток від звичайної діяльності.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування

$$П_{зо} = П_о + Д_к + Д_ф + Д_{ін} - В_ф - В_к - В_{ін}$$

де $D_к$ – доход від участі в капіталі; $D_ф$ – інші фінансові доходи; $D_{ін}$ – інші доходи; $V_ф$ – фінансові витрати; $V_к$ – втрати від участі в капіталі; $V_{ін}$ – інші витрати.

Чистий прибуток

$$ЧП = П_з + НП - НЗ - ПНП$$

де НП – надзвичайний прибуток; НЗ – надзвичайний збиток; ПНП – податок на надзвичайний прибуток.

Фактори впливу на прибуток підприємства

Фактори впливу на прибуток

Зовнішні – фактори, які не залежать від розвитку підприємства

Внутрішні – фактори, які залежать від діяльності окремого підприємства

- інфляційні процеси;
- законодавство;
- політика;
- науково-технічний та соціальний розвиток регіону;
- політика оподаткування та ін.

фактори
безпосереднього
впливу

фактори
опосередкованого
впливу

- обсяг продукції, що випускається;
- собівартість виробництва;
- ціна продукції, що реалізується;
- найменування (асортимент) продукції, що випускається.

Рентабельність підприємства

Рентабельність – це відносний показник ефективності роботи підприємства, який у загальній формі обчислюється як відношення прибутку до витрат (ресурсів).

Показники рентабельності

Загальний рівень рентабельності підприємства

$$P = \frac{\Pi_3}{C} \times 100\%$$

де Π_3 – прибуток;

C – загальна виробнича собівартість

Рентабельність власного (акціонерного) капіталу

$$P = \frac{\Pi_ч}{BK} \times 100\%$$

де $\Pi_ч$ – чистий прибуток підприємства;

BK – сума власного капіталу.

Рентабельність підприємства

Показники рентабельності

Рентабельність виробничих фондів

$$P = \frac{\Pi_3}{ОФ} \times 100\%$$

Рентабельність сукупних активів

$$P = \frac{\Pi_3}{A} \times 100\%$$

де А – середня сума активів балансу

Рентабельність продукції

$$P = \frac{\Pi_3}{C_T} \times 100\%$$

де C_T – повна собівартість товарної реалізованої продукції

Рентабельність певного виробу

$$P = \frac{Ц_i - C_i}{C_i} \times 100\%$$

де $Ц_i$, C_i – відповідно ціна і собівартість і-го виробу

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 9

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.

ЯКІСТЬ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Система управління конкурентоспроможністю підприємства: сутність та основні складові**
 - 2. Поняття і показники якості продукції.
Конкурентоспроможність продукції**
 - 3. Методи оцінки якості продукції**
 - 4. Управління якістю продукції**
 - 5. Стандартизація і сертифікація продукції, їх роль в забезпеченні якості продукції**
 - 6. Економічна ефективність підвищення якості продукції**
-

Конкурентоспроможність – можливості підприємства за існуючих умов розробляти, виготовлювати та реалізовувати товари, які за ціновими та неціновими характеристиками більш привабливі для споживача, ніж товари їх конкурентів

Управління конкурентоспроможністю підприємства – певний аспект менеджменту підприємства, спрямованого на формування, розвиток та реалізацію конкурентних переваг та забезпечення життєздатності підприємства як суб'єкта економічної конкуренції

Загальна характеристика якості

Якість як економічна категорія – це сукупність властивостей продукції, що зумовлюють ступінь її придатності задовольняти потреби людини відповідно до свого призначення

Рівні якості

- **Абсолютний** – визначається шляхом обчислення обраних для його виміру показників без їх порівняння з відповідними показниками аналогічних виробів.
- **Відносний** – визначається шляхом порівняння показників якості виготовленої продукції з показниками кращих аналогічних зразків виробів.
- **Перспективний** – відображає пріоритетні напрямки та темпи розвитку науки та техніки.
- **Оптимальний** – це рівень, при якому загальна величина суспільних витрат на виробництво та використання продукції у визначених умовах її споживання була б мінімальною.

Показники якості

Одиничні

- показники призначення;
- показники надійності та довговічності;
- показники технологічності;
- ергономічні показники;
- естетичні показники;
- показники стандартизації та уніфікації;
- економічні показники.

Комплексні

- сорти;
- марки;
- класи.

Узагальнюючі

- коефіцієнт оновлення асортименту;
- частка сертифікованої продукції;
- частка продукції, призначеної для експорту;
- обсяг товарів, реалізованих за зниженими цінами під час сезонного розпродажу.

Методи визначення рівня якості виробів

- **Об'єктивний метод** - оцінювання рівня якості продукції за допомогою стендових випробувань та контрольних вимірювань, а також лабораторного аналізу
 - **Органолептичний метод** - сприймання властивостей продукту за допомогою органів чуття людини
 - **Диференційований метод** - порівнювання одиничних показників виробів із відповідними показниками виробів-еталонів або базовими показниками стандартів (технічних умов)
 - **Комплексний метод** - визначення узагальнюючого показника якості оцінюваного виробу
-

Механізми управління якістю

1

Стандартизація

Стандартизація – це процес формування стандартів або ж інструмент управління якістю на державному рівні

Стандарти, що є обов'язковими, регламентовано Законом України
«Про стандартизацію і сертифікацію»

Результати стандартизації

Міжнародні стандарти	використовуються для сертифікації продукції, що експортуються в інші країни та реалізуються на світовому ринку
Державні стандарти України	запроваджуються: <ul style="list-style-type: none"> ▪ на вироби загальномашинобудівного застосування; ▪ продукцію міжгалузевого призначення; ▪ продукцію для населення та народного господарства; ▪ організаційно-методичні та загальнотехнічні об'єкти; ▪ елементи народногосподарських об'єктів державного значення; ▪ методи випробувань
Галузеві стандарти	розробляють на ту продукцію, на яку відсутні державні стандарти України
Стандарти науково-технічних та інженерних товариств	розробляються на випадок потреби розповсюдження результатів фундаментальних і прикладних досліджень, одержаних у окремих галузях знань чи сферах професійних інтересів
Стандарти підприємств	розробляють самі підприємства з власної ініціативи для конкретизації вимог до продукції і самого виробництва. Такі стандарти використовують для створення внутрішньої системи управління якістю праці та продукції
Технічні умови	містять вимоги, що регулюють відносини між постачальником і споживачем продукції

Механізми управління якістю

2

Сертифікація продукції

Сертифікат – це документ, що засвідчує високий рівень якості продукції, відповідність вимогам міжнародних стандартів

Сертифікація згідно з Законом України «Про підтвердження відповідності» – це процедура, за допомогою якої визнаний в установленому порядку орган документально засвідчує відповідність продукції, систем управління якістю, систем управління довкіллям, персоналу встановленим законодавством вимогам

Види сертифікації

Обов'язкова - проводиться у сфері регульованій законодавством (Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію і сертифікацію»)

Добровільна - здійснюється державними і приватними органами із сертифікації

Результат сертифікації – свідоцтво відповідності

В Україні систему стандартизації та сертифікації координує Державний комітет України зі стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандарт України)

Механізми управління якістю

3

Внутрішньовиробничий технічний контроль якості

Види технічного контролю якості

активний – контроль в ході технологічного процесу виготовлення виробу

автоматизований – контроль шляхом прямого застосування автоматичних пристроїв без участі людини

статистичний – контроль, що ґрунтується на застосуванні теорії ймовірностей та математичної статистики

летючий – раптовий контроль якості виробів на окремих дільницях виробництва

інспекційний – запланований контроль переважно в формі державного або внутрівиробничого нагляду

стаціонарний – контроль, що здійснюється в спеціально обладнаних приміщеннях шляхом проведення відповідних випробувань, аналізів

змінний – здійснюється самими виконавцями або контрольними майстрами відділу технічного контролю підприємства

Шляхи поліпшення якості продукції

Технічні

- **постійне вдосконалення проектування,**
- **вдосконалення техніко-технологічної бази підприємства,**
- **поліпшення стандартизації**

Організаційні

- **впровадження сучасних форм організації виробництва та управління ним;**
- **удосконалення методів технічного контролю та розвиток масового самоконтролю на всіх стадіях виготовлення продукції;**
- **розширення прямих господарських зв'язків;**
- **вивчення та впровадження позитивного досвіду в галузі проектування та виготовлення високоякісних виробів**

Соціально-економічні

- **система прогнозування та планування якості продукції,**
- **достатньо потужна мотивація праці, проведення правильної кадрової політики,**
- **створення належних умов праці та життєдіяльності**

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

ТЕМА 10

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

- 1. Сутнісна характеристика бізнес-плану**
- 2. Послідовність розробки бізнес-плану**

Бізнес-план стосується:

- планування започаткування та реалізації окремого бізнес-проекту підприємства;

- планування окремих напрямів, видів економічної діяльності чи створення окремого стратегічного підрозділу підприємства;

- обґрунтування перспективних напрямів розвитку господарсько-фінансової діяльності суб'єкта господарювання

Бізнес-планування є

**систематизованим
розрахунком показників
господарсько-фінансової
діяльності на оперативний
(поточний) плановий період
та обранням оптимальних
відповідей до критеріїв
оптимальності
(максимізація доходу та
прибутку, ефективність
використання ресурсного
потенціалу, мінімізація
витрат)**

Бізнес-план

документ, який містить систему ув'язаних в часі та просторі та узгоджених з метою і ресурсами заходів і дій, спрямованих на отримання прибутку, внаслідок реалізації підприємницького проекту

Мета розробки бізнес-плану

формування концепції розвитку підприємства (чи реалізації підприємницького проекту), яка забезпечує аналіз, оцінку, позиціонування, контроль та регулювання діяльності в умовах невизначеності і динамічності зовнішнього та внутрішнього середовища

Основні цілі розробки бізнес-плану

- моделювання системи управління підприємством (його окремим бізнес-проектом чи стратегічним господарським підрозділом);
- передбачення ускладнень / ризиків функціонування підприємства (його окремого стратегічного підрозділу чи реалізації окремого підприємницького проекту);
- залучення позикового капіталу, необхідного для створення підприємства чи реалізації окремого підприємницького проекту;
- забезпечення процесу комунікації між підприємством та інституціями зовнішнього середовища його функціонування (постачальниками, контрагентами, покупцями, потенційними працівниками)

Джерела отримання інформації для бізнес-плану

- *власний досвід практичної роботи та інтуїцію;*
- *безпосередні контакти з потенційними клієнтами, постачальниками, контрагентами;*
- *інформація про конкурентів, одержана за рахунок придбання їх товарів, відвідування спеціалізованих виставок, збору рекламної інформації ін.;*
- *статистична інформація про тенденції розвитку галузі;*
- *поточні аналітичні огляди економічної ситуації;*
- *публікації з питань підприємництва*

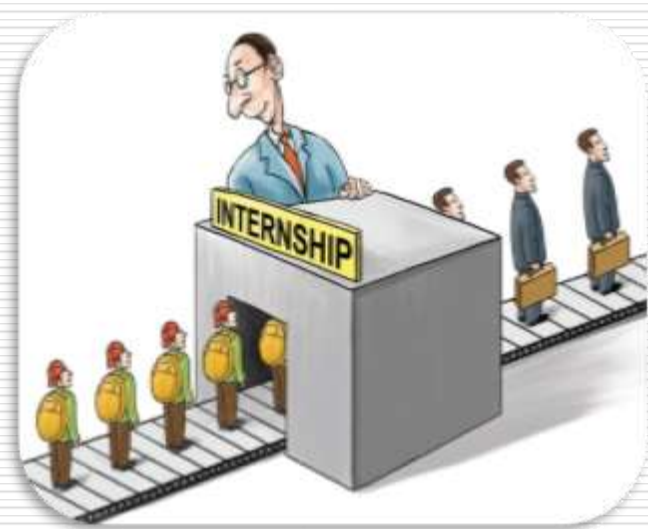
Принципи бізнес-планування

- ✓ адекватність
 - ✓ цільовий характер
 - ✓ постійність
 - ✓ системність
 - ✓ науковість
 - ✓ принцип оптимізації
-

Методи планування фінансово-економічних показників

- метод оптимізації
- метод цільового прибутку

- індикативний метод
 - балансовий метод
 - нормативний метод
 - дослідно-статистичний метод
-

Склад та зміст бізнес-плану залежать від:

виду підприємницької діяльності;

галузі функціонування підприємства;

розмірів бізнесу та обсягів інвестицій, необхідних для його організації;

перспектив розвитку підприємства та реалізації підприємницького проекту;

характеристики продукції (послуг) підприємства та існуючої стадії її життєвого циклу;

цілей розробки бізнес-плану та аудиторії, на яку він розрахований;

обраної стратегії підприємства;

розмірів цільового ринку та рівня конкуренції на ньому;

рівня деталізації планових розрахунків у часі і т. ін.

Оптимальна структура обов'язкових розділів бізнес-плану

А. Титульний аркуш.

Б. Зміст, перелік розділів.

В. Резюме проекту.

Розділ 1. Галузь, підприємство та його продукція.

Розділ 2. Дослідження ринку.

Розділ 3. Маркетинг-план.

Розділ 4. Виробничий план.

Розділ 5. Організаційний план.

Розділ 6. Оцінка ризиків.

Розділ 7. Фінансовий план.

Г. Додатки.

Послідовність розробки бізнес-плану

Номер та зміст етапу	Розділ бізнес-плану
1. Збір і аналіз інформації про продукцію підприємства	Опис продукції
2. Збір і аналіз інформації з ринку збуту	Маркетинг-план
3. Аналіз стану і можливостей підприємства, а також привабливості галузі	Опис підприємства і галузі
4. Визначення потреби і джерел забезпечення підприємства необхідним ресурсним забезпеченням	Виробничий план
5. Розрахунок потрібного капіталу і джерел фінансування	Фінансовий план
6. Визначення загальної суми інвестицій по проекту, розрахунок їх ефективності	Фінансові потреби та повернення інвестицій
7. Розробка організаційної структури управління, правового забезпечення та календарного плану-графіку реалізації проекту	Організаційний план
8. Передбачення ускладнень і ризиків, розробка заходів з їх усунення чи мінімізації	Ризики та гарантії
9. Підбір додаткових матеріалів і складання додатків	Додатки
10. Складання стислого змісту про суть, обсяги та результати проекту	Резюме
11. Складання анотації на проект	Анотація
12. Оформлення титульного аркуша	Титульний аркуш

Вимоги до стилю написання та оформлення бізнес-плану

- **незначний обсяг документа;**
 - **функціональність документа;**
 - **легкість у сприйнятті;**
 - **структурованість документа;**
 - **забезпеченість збереженості конфіденційної інформації про підприємство (підприємницький проект);**
 - **реалістичність припущень та передбачень;**
 - **точність фінансових розрахунків;**
 - **рівність деталізації розрахунків у часі;**
 - **легкість пошуку необхідної інформації;**
 - **наочність;**
 - **формування іміджу успішного підприємства;**
 - **об'єктивність оцінки ускладнень;**
 - **відповідність стилю написання бізнес-плану стандартам та очікуванням щодо цього осіб, на яких він розрахований;**
 - **надання проекту влучної короткої назви.**
-

Титульний аркуш

Інформація на титульному аркуші

- повна назва та адреса підприємства, контактні дані;
- імена і адреси засновників підприємства та ініціаторів бізнес-проекту;
- інші офіційні атрибути підприємства;
- коротка назва підприємницького проекту;
- дата початку реалізації проекту;
- тривалість проекту;
- період часу, протягом якого є актуальними інформація про проект;
- дата складання документа;
- помітка про конфіденційність інформації

Зміст

зазначають сторінки, на яких починаються основні структурні компоненти цього документа та який дозволяє швидко відшукати необхідну інформацію

Резюме

Завдання резюме:

- навести короткий опис сфери та сутності бізнес-проекту;
- розкрити можливості підприємства та стратегію реалізації його бізнес-проекту;
- охарактеризувати цільовий ринок;
- охарактеризувати найбільш значні конкурентні переваги;
- навести основні економічні показники ефективності бізнес-проекту;
- дати коротку характеристику знань, досвіду, ноу-хау основного управлінського персоналу;
- охарактеризувати загальні фінансові бізнес-проекту та фінансово-економічні показники його ефективності;
- запропонувати форму участі інвестора

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

Навчальне електронне видання комбінованого використання
Можна використовувати в локальному та мережному режимах

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Конспект лекцій
(слайд-курс)

Укладач:
МИХАЙЛОВА Олена Валентинівна

Відповідальна за випуск зав. кафедри економіки та бізнесу
д.е.н., проф. В.А. Гросул

Підп. до друку 29.12.2022 р. Один електронний оптичний диск (CD-ROM);
супровідна документація. Об'єм даних 54 Мб. Тираж 10 прим.
